

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

28. června 2005 *

Obsah

I – Právní rámec	I - 5495
Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	I - 5495
Nařízení č. 17	I - 5495
Pokyny	I - 5497
Sdělení o spolupráci	I - 5498
II – Skutkový základ sporů	I - 5499
III – Žaloby u Soudu a napadené rozsudky	I - 5508
IV – Návrhy účastníků řízení o opravném prostředku	I - 5512
V – Důvody opravného prostředku směřující ke zrušení napadeného rozsudku	I - 5517
VI – K opravným prostředkům	I - 5525
A – K procesním důvodům opravného prostředku	I - 5525
1. K důvodu opravného prostředku vycházejícímu z porušení čl. 68 odst. 1 jednacího řádu Soudu tím, že Soud zamítl návrh skupiny Henss/Isoplus na výslech několika svědků z titulu provádění dokazování	I - 5525
2. K důvodu opravného prostředku vznesenému ABB a vycházejícímu z porušení čl. 44 odst. 1 písm. c) a čl. a 48 odst. 2 jednacího řádu Soudu z důvodu, že Soud zamítl předložení právního posudku přiloženého k replice	I - 5531

* Jednací jazyky: dánština, němčina a angličtina.

DANSK RØRINDUSTRI A DALŠÍ v. KOMISE

- B – K meritorním důvodům opravného prostředku ohledně nepříčitelnosti porušení ..... I - 5537
1. K důvodu opravného prostředku vycházejícímu z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu zohlednění některých podniků ve skupině Henss/Isoplus a přičtení porušení této skupině jako „podniku“ ve smyslu tohoto ustanovení ..... I - 5538
2. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu, že skupině Henss/Isoplus a Brugg bylo přičteno porušení pravidel hospodářské soutěže na základě jejich účasti na schůzce s protisoutěžním předmětem ..... I - 5545
- C – K meritorním důvodům opravného prostředku týkajícím se stanovování výše pokut ..... I - 5551
1. K důvodům opravného prostředku týkajícím se porušení zásad ochrany legitimního očekávání a zákazu zpětné účinnosti z důvodu použití pokynů na dotčená porušení ..... I - 5551
- a) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásady ochrany legitimního očekávání ..... I - 5552
- b) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti ..... I - 5563
2. K důvodům opravného prostředku týkajícím se legality metody výpočtu výše pokut, jak je zakotvena v pokynech nebo použita ve sporném rozhodnutí ..... I - 5572
- a) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 při stanovení výše pokut ve sporném rozhodnutí na základě metody výpočtu upravené pokyny ..... I - 5573
- b) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásad proporcionality a rovného zacházení při stanovení pokut ve sporném rozhodnutí podle metody upravené pokyny ..... I - 5591
- I - 5489

- c) K důvodům opravného prostředku vzneseným skupinou Henss/Isoplus a vycházejícím z porušení práv obhajoby při posuzování přitěžujících okolností ..... I - 5605
  - d) K důvodu opravného prostředku vznesenému LR A/S a vycházejícímu z nezohlednění polehčujících okolností ..... I - 5608
  - e) K důvodům opravného prostředku vzneseným skupinou Henss/Isoplus a LR A/S a vycházejícím z nezohlednění nebo nedostatečného zohlednění jejich spolupráce během správního řízení ..... I - 5611
- D – K důvodům opravného prostředku týkajícím se práva být vyslechnut a povinnosti uvést odůvodnění ..... I - 5622
- 1. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení práva být vyslechnut ..... I - 5622
  - 2. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení povinnosti uvést odůvodnění ohledně výpočtu pokut ..... I - 5630
- VII – K nákladům řízení ..... I - 5635

Ve spojených věcech C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P,

jejichž předmětem jsou opravné prostředky na základě článku 49 Statutu ES Soudního dvora, podané dne 17. května 2002, pokud se jedná o první věc, dne 29. května 2002, pokud se jedná o druhou věc, dne 3. června 2002, pokud se jedná o čtyři následující věci, a dne 5. června 2002, pokud se jedná o poslední uvedenou věc,

Dansk Rørindustri A/S, se sídlem v Fredericia (Dánsko), zastoupená K. Dyekjær-Hansenem a K. Høeghem, advokaterne (C-189/02 P),

Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, se sídlem v Rosenheim (Německo),

Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, se sídlem v Hohenberg (Rakousko),

Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, se sídlem v Sondershausen (Německo),

zastoupené P. Krömerem, Rechtsanwalt, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-202/02 P),

KE KELIT Kunststoffwerk GmbH, se sídlem v Linci (Rakousko), zastoupená W. Löblem, Rechtsanwalt, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-205/02 P),

LR af 1998 A/S, dříve Løgstør Rør A/S, se sídlem v Løgstør (Dánsko), zastoupená D. Waelbroeckem, avocat, a H. Peytsem, advokat (C-206/02 P),

Brugg Rohrsysteme GmbH, se sídlem ve Wunstorf (Německo), zastoupená T. Jestaedtem, H.-C. Salgerem a M. Surou, Rechtsanwälte, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-207/02 P),

LR af 1998 (Deutschland) GmbH, dříve Løgstør Rør (Deutschland) GmbH, se sídlem ve Fulda (Německo), zastoupená H.-J. Hellmannem, Rechtsanwalt, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-208/02 P),

ABB Asea Brown Boveri Ltd, se sídlem v Curychu (Švýcarsko), zastoupená

A. Weitbrechtem, Rechtsanwalt, J. Ruizem Calzadou, abogado, a M. Bayem, avvocato, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-213/02 P),

účastníci řízení podávající opravný prostředek (navrhovatelky),

příčemž dalšími účastníky řízení jsou:

Komise Evropských společenství, zastoupená W. Möllsem, P. Oliverem a H. Støvlbækem, jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Böhlkem, Rechtsanwalt (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P a C-208/02 P), a R. Thompsonem, QC (C-206/02 P a C-213/02 P), s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,

HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,

zastoupené P. Krömerem, Rechtsanwalt, s adresou pro účely doručování v Lucemburku (C-202/02 P),

žalobkyně v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans (zpravodaj) a R. Silva de Lapuerta, předsedové senátu, C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr a J. N. Cunha Rodrigues, soudci,

generální advokát: A. Tizzano,

vedoucí soudní kanceláře: H. von Holstein, náměstek vedoucího soudní kanceláře,
a M.-F. Contet, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. března 2004,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. července 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Projednávané opravné prostředky byly podány podniky Dansk Rørindustri A/S (dále jen „Dansk Rørindustri“) (C-189/02 P), Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH a Isoplus Fernwärmete-

chnik GmbH (dále společně jen „skupina Henss/Isoplus“) (C-202/02 P), KE KELIT Kunststoffwerk GmbH (dále jen „KE KELIT“) (C-205/05 P), LR af 1998 A/S, dříve Løgstør Rør A/S (dále jen „LR A/S“) (C-206/02 P), Brugg Rohrsysteme GmbH (dále jen „Brugg“) (C-207/02 P), LR af 1998 (Deutschland) GmbH, dříve Løgstør Rør (Deutschland) GmbH (dále jen „LR GmbH“) (C-208/02 P) a ABB Asea Brown Boveri Ltd (dále jen „ABB“) (C-213/02 P).

- 2 Tyto podniky se svými opravnými prostředky domáhaly zrušení rozsudků Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 20. března 2002, které se jich týkaly, a sice rozsudků Dansk Rørindustri v. Komise (T-21/99, Recueil, s. II-1681), respektive HFB a další v. Komise (T-9/99, Recueil, s. II-1487), KE KELIT v. Komise (T-17/99, Recueil, s. II-1647), LR AF 1998 v. Komise (T-23/99, Recueil, s. II-1705), Brugg Rohrsysteme v. Komise (T-15/99, Recueil, s. II-1613), Løgstør Rør v. Komise (T-16/99, Recueil, s. II-1633) a ABB Asea Brown Boveri v. Komise (T-31/99, Recueil, s. II-1881) (dále jen s odkazem na jeden z těchto rozsudků, například „napadený rozsudek Dansk Rørindustri v. Komise“ a s odkazem na všechny uvedené rozsudky „napadené rozsudky“).
- 3 Soud napadenými rozsudky zejména snížil pokutu uloženou ABB rozhodnutím Komise 1999/60/ES ze dne 21. října 1998 v řízení k uplatnění článku 85 Smlouvy o ES (IV/35.691/E-4 – Předizolované trubky) (Úř. věst. 1999, L 24, s. 1, dále jen „sporné rozhodnutí“) a z převážné části zamítl žaloby na zrušení podané proti tomuto rozhodnutí.

I – Právní rámec

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

- 4 Článek 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen la „EÚLP“), nazvaný „Uložení trestu jen na základě zákona“, ve svém odstavci 1 stanoví:

„Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.“

Nařízení č. 17

- 5 Článek 15 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, první nařízení, kterým se provádějí články 85 a 86 Smlouvy (Úř. věst. 1962, 13, s. 204), stanoví:

„1. Komise může svým rozhodnutím uložit podnikům nebo sdružením podniků pokuty od 100 do 5 000 zúčtovacích jednotek tehdy, pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

[...]

- b) při odpovědi na žádost podle čl. 11 odst. 3 nebo 5 nebo článku 12 poskytnou nesprávné informace nebo neposkytnou informace ve lhůtě stanovené rozhodnutím podle čl. 11 odst. 5;

[...]

2. Komise může podnikům nebo sdružením podniků uložit rozhodnutím pokuty ve výši od 1 000 do 1 000 000 zúčtovacích jednotek nebo v částce tuto výši přesahující, ale nepřesahující 10 % obratu dosaženého v předchozím účetním roce všemi podniky, které se na porušení podílely, a pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

- a) poruší čl. 85 odst. 1 a článek 86 Smlouvy, [...]

[...]

Při stanovení výše pokuty se bere v úvahu závažnost a trvání daného porušení.“

Pokyny

- 6 Sdělení Komise nazvané „Pokyny o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO“, zveřejněné v *Úředním věstníku Evropských společenství* dne 14. ledna 1998 (Úř. věst. C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny“), ve své preambuli uvádí:

„Zásady uvedené v [...] pokynech by měly zajistit průhlednost a nestrannost rozhodnutí Komise, jak pokud jde o podniky, tak o Soudní dvůr, při zachování volnosti rozhodování svěřené Komisi příslušnými právními předpisy udělovat pokuty v rozsahu 10 % celkového obrátu [podniků]. Tato volnost se však musí řídit koherentní a nediskriminační politikou, která je v souladu s cíli sledovanými při ukládání sankcí za porušování pravidel hospodářské soutěže.

Nová metoda stanovování výše pokuty se bude řídit následujícími pravidly, která vycházejí ze základní částky, jež bude zvýšena s ohledem na přitěžující okolnosti, nebo snížena s ohledem na polehčující okolnosti.“

Sdělení o spolupráci

- 7 Komise ve svém sdělení o upuštění od stanovení peněžitých pokut nebo jejich snížení v kartelových věcech, zveřejněném v *Úředním věstníku Evropských společenství* dne 18. července 1996 (Úř. věst. C 207, s. 4, dále jen „sdělení o spolupráci“), jehož návrh byl zveřejněn dne 19. prosince 1995 (Úř. věst. C 341, s. 13, dále jen „návrh sdělení o spolupráci“), vymezila podmínky, za nichž podniky spolupracující s Komisí během jejího šetření ohledně kartelové dohody mohou být osvobozeny od pokuty nebo jim může být snížena její výše, kterou by jinak byly povinny zaplatit, jak vyplývá z kapitoly A bodu 3 tohoto sdělení.
- 8 Podle kapitoly A bodu 5 uvedeného sdělení:

„Spolupráce podniku s ní je pouze jednou z mnoha skutečností, k nimž Komise při stanovení pokuty přihlíží. [...]“ (*neoficiální překlad*)

- 9 Kapitola E bod 3 téhož sdělení týkající se řízení zejména uvádí:

„Komise si je vědoma skutečnosti, že toto sdělení vytváří legitimní očekávání, o která se budou opírat podniky, které by ji rády informovaly o existenci kartelové dohody“
(*neoficiální překlad*).

II – Skutkový základ sporů

- 10 Skutkový stav v žalobách před Soudem tak, jak je uveden v napadených rozsudcích, může být pro účely tohoto rozsudku shrnut takto.
- 11 Navrhovatelky jsou společnostmi působícími v odvětví dálkového vytápění. Vyrábějí a uvádějí na trh předizolované trubky určené pro toto odvětví.
- 12 V návaznosti na stížnost švédského podniku Powerpipe AB (dále jen „Powerpipe“) ze dne 18. ledna 1995 provedla Komise a zástupci orgánů dotyčných členských států pro hospodářskou soutěž dne 28. června 1995 několik šetření na základě článku 14 nařízení č. 17 u deseti podniků nebo sdružení podniků působících v odvětví dálkového vytápění, včetně navrhovatelek i některých provozů, které k nim patří.

- 13 Komise zaslala většině podniků, kterých se sporné skutkové okolnosti týkaly, žádosti o informace podle článku 11 nařízení č. 17.
- 14 Komise zaslala dne 20. března 1997 některým navrhovatelkám a dalším dotyčným podnikům sdělení výhrad podle čl. 2 odst. 1 nařízení Komise č. 99/63/EHS ze dne 25. července 1963 o slyšeních stran stanovených v čl. 19 odst. 1 a 2 nařízení č. 17 (Úř. věst. 1963, 127, s. 2268).
- 15 Slyšení dotyčných podniků se konalo ve dnech 24. a 25. listopadu 1997.
- 16 Dne 21. října 1998 přijala Komise sporné rozhodnutí, v němž konstatovala účast různých podniků, a zejména některých navrhovatelek, na řadě dohod a jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy o ES (nyní čl. 81 odst. 1 ES) (dále jen „kartelová dohoda“).
- 17 Podle uvedeného rozhodnutí byla na konci roku 1990 uzavřena dohoda mezi čtyřmi dánskými výrobci trubek dálkového vytápění na principu všeobecné spolupráce na jejich vnitrostátním trhu. Tato dohoda sjednotila ABB IC Møller A/S, dánskou dceřinou společností ABB, Dansk Rørindustri, známou rovněž pod názvem Starpipe, LR A/S a Tarco Energi A/S (dále jen „Tarco“, tyto čtyři společnosti dále společně jen „dánští výrobci“).

- 18 Jedno z prvních opatření spočívalo v koordinaci zvyšování cen jak na dánském trhu, tak na vývozních trzích. Za účelem rozdělení dánského trhu byly stanoveny kvóty, později uplatňovány a kontrolovány kontaktní skupinou sjednující osoby odpovědné za prodej v dotyčných podnicích.
- 19 Podle téhož rozhodnutí se od podzimu roku 1991 k pravidelným schůzkám dánských výrobců připojili dva němečtí výrobci, skupina Henss/Isoplus a Pan-Isovit GmbH [později Lögstör Rør (Deutschland) GmbH, poté LR GmbH]. V rámci těchto schůzek byla vedena jednání za účelem rozdělení německého trhu. Ta vedla v srpnu 1993 k dohodám stanovícím prodejní kvóty pro každý zúčastněný podnik.
- 20 Podle tohoto rozhodnutí byla dále v roce 1994 sjednána dohoda mezi všemi těmito výrobci za účelem stanovení kvót pro celý evropský trh. Tato kartelová dohoda s významem pro celé Společenství měla dvoustupňovou strukturu. Klub ředitelů, do něž patřili předsedové představenstev nebo generální ředitelé podniků účastnících se kartelové dohody, přidělil každému podniku kvóty jak pro celý trh, tak pro každý vnitrostátní trh, zejména pro dánský, německý, italský, nizozemský, rakouský, finský a švédský trh. Pro některé vnitrostátní trhy byla zřízena kontaktní skupina složená z vedoucích prodejních míst, jimž byla svěřena úloha řízení dohod zadáváním projektů a koordinací podávání nabídek v nabídkových řízeních.
- 21 Pokud jde o německý trh, sporné rozhodnutí uvádí, že v návaznosti na schůzku šesti hlavních evropských výrobců, a sice ABB, Dansk Rørindustri, skupiny Henss/

Isoplus, LR A/S, LR GmbH, Tarco a Brugg, konanou dne 18. srpna 1994 došlo dne 7. října 1994 k první schůzce kontaktní skupiny pro Německo. Schůzky této skupiny pokračovaly dlouho po šetřeních Komise na konci června 1995, i když se od té doby konaly mimo Evropskou unii, a to v Curychu (Švýcarsko). Schůzky pokračovaly v tomto městě až do 25. března 1996, tedy několik dní poté, co některé z těchto podniků obdržely žádosti o informace zaslané Komisí.

- 22 Uvedené rozhodnutí uvádí jako znak kartelové dohody zejména přijetí a provádění opatření ve vzájemné shodě směřujících k vyloučení Powerpipe, jediného významného podniku, který nebyl součástí tohoto kartelu. Komise upřesňuje, že někteří účastníci kartelové dohody přijali „klíčové zaměstnance“ uvedené společnosti a dali jí na srozuměnou, že se má z německého trhu stáhnout.
- 23 V návaznosti na zadání významného německého projektu Powerpipe v březnu 1995 se uskutečnila v Düsseldorfu (Německo) schůzka, jíž se zúčastnilo sedm podniků, které se sešly dne 18. srpna 1994. Na této schůzce bylo rozhodnuto o kolektivním bojkotu zákazníků a dodavatelů Powerpipe. K tomuto bojkotu poté došlo.
- 24 Komise ve sporném rozhodnutí uvádí důvody, proč za dohodu zakázanou čl. 85 odst. 1 Smlouvy může být považována nejen výslovná dohoda o rozdělení trhů uzavřená mezi dánskými výrobci na konci roku 1990, ale rovněž dohody uzavřené na konci října 1991.

- 25 Komise nadto zdůrazňuje, že kartelová dohoda v Dánsku a kartelová dohoda s významem pro celé Společenství představují jedinou kartelovou dohodu, která začala v Dánsku, ale jejímž dlouhodobějším cílem bylo od počátku rozšířit kontrolu účastníků na celý společný trh. Pokračující dohoda mezi výrobci měla podle Komise citelný vliv na obchod mezi členskými státy.
- 26 Soud v napadených rozsudcích podotkl, že není popíráno, že ve sporném rozhodnutí byla výše pokut vypočtena podle metody upravené v pokynech, jak vyplývá zejména z bodů 222 a 275 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise.
- 27 Krom toho není sporné, že sporné rozhodnutí neobsahuje žádný odkaz na pokyny, že podniky nebyly v průběhu správního řízení informovány o tom, že pro ně byla použita metoda upravená těmito pokyny a že uvedená metoda zejména nebyla zmíněna ve sdělení výhrad ani uvedena během slyšení podniků.
- 28 Je rovněž třeba podotknout, že s výjimkou skupiny Henss/Isoplus byla všem podnikům dotčeným sporným rozhodnutím Komisí snížena jejich pokuta na základě sdělení o spolupráci. Toto snížení udělené ve formě procentního podílu z výše pokuty, jež měla být zaplácena, jim bylo poskytnuto jako odměna za jejich spolupráci během správního řízení. Tato spolupráce spočívala v tom, že uvedené podniky nepopřely podstatné znaky porušení nebo že v různé míře přispěly k prokázání porušení.

29 Sporné rozhodnutí obsahuje následující ustanovení:

„Článek 1

ABB [...], Brugg [...], Dansk Rørindustri [...], skupina Henss/Isoplus, [KE KELIT], Oy KWH Tech AB, Løgstør Rør A/S, Pan-Isovit GmbH, Sigma Technologie di rivestimento Srl a Tarco [...] porušily ustanovení čl. 85 odst. 1 Smlouvy, když se způsobem a v rozsahu uvedeném v odůvodnění podílely na řadě dohod a jednání ve vzájemné shodě, k nimž došlo v listopadu nebo prosinci 1990 mezi čtyřmi dánskými výrobci a které byly poté rozšířeny na další vnitrostátní trhy a ke kterým se připojily Pan-Isovit a Henss/Isoplus a které vedly na konci roku 1994 k uzavření všeobecné kartelové dohody pokrývající celý společný trh.

Trvání porušení bylo následující:

— v případě ABB, Dansk Rør[industri], Løgstør, Pan-Isovit [...]: přibližně od listopadu nebo prosince 1990 přinejmenším do března nebo dubna 1996,

— v případě [skupiny] Henss/Isoplus: přibližně od října 1991 do téhož data,

- v případě Brugg: přibližně od srpna 1994 do téhož data,

- v případě [KE KELIT]: přibližně od ledna 1995 do téhož data,

[...]

Základními vlastnostmi kartelové dohody byly:

- rozdělení jednotlivých vnitrostátních trhů a poté celého evropského trhu mezi výrobce prostřednictvím systému kvót,

- zadávání vnitrostátních zakázek určitým výrobcům a organizování odchodu ostatních výrobců,

- stanovení cen výrobku a každého projektu,

- zadávání projektů výrobcům určeným za tímto účelem a manipulování nabídkových řízení tak, aby dotčené zakázky byly zadány těmto výrobcům,

- přijímání a provádění opatření ve vzájemné shodě za účelem ochrany kartelu před konkurencí ze strany jediného významného podniku, který není jeho součástí, a to Powerpipe [...], směřujících k narušení jeho obchodní činnosti, poškození náležitého průběhu jeho obchodních záležitostí nebo k jeho vytlačení z trhu.

[...]

Článek 3

Podnikům vyjmenovaným v článku 1 se z důvodu porušení zjištěného v uvedeném článku ukládají následující pokuty:

- a) ABB [...] pokuta ve výši 70 000 000 ECU;

- b) Brugg [...] pokuta ve výši 925 000 ECU;

c) Dansk Rørindustri [...] pokuta ve výši 1 475 000 ECU;

d) skupině Henss/Isoplus pokuta ve výši 4 950 000 ECU,

k níž jsou společně a nerozdílně zavázány tyto podniky:

- HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG,

- HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft,

- Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH (dříve Dipl.-Kfm Walter Henss GmbH Rosenheim),

- Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, Sondershausen,

- Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH–stille Gesellschaft,

– Isoplus Fernwärmetechnik Ges.mbH, Hohenberg;

e) [KE KELIT] pokuta ve výši 360 000 ECU;

[...]

g) Løgstør Rør A/S pokuta ve výši 8 900 000 ECU;

h) Pan-Isovit GmbH pokuta ve výši 1 500 000 ECU;

[...]“ (*neoficiální překlad*)

III – Žaloby u Soudu a napadené rozsudky

³⁰ Návrhy došlými kanceláři Soudu osm z deseti podniků sankcionovaných sporným rozhodnutím, mezi nimi sedm navrhovatelek v rámci projednávaného opravného

prostředku, podalo žaloby, kterými se domáhaly úplného nebo částečného zrušení tohoto rozhodnutí a podpůrně zrušení pokuty, která jim byla uložena, nebo jejího snížení.

31 Napadeným rozsudkem Dansk Rørindustri v. Komise Soud:

- zrušil článek 1 uvedeného rozhodnutí v rozsahu, v němž konstatoval účast Dansk Rørindustri na vytýkaném porušení v období od dubna do srpna 1994;

- ve zbývající části žalobu zamítl;

- uložil Dansk Rørindustri nést její náklady řízení a 90 % nákladů řízení vynaložených Komisí;

- uložil Komisi nést 10 % jejích nákladů řízení.

32 Napadeným rozsudkem HFB a další v. Komise Soud:

- zrušil čl. 3 písm. d) a čl. 5 písm. d) sporného rozhodnutí ve vztahu k HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG a HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH Verwaltungsgesellschaft;

- ve zbývající části žalobu zamítl;

- uložil společnostem tvořícím uvedenou skupinu nést jejich náklady řízení včetně nákladů vzniklých v souvislosti s řízením o předběžných opatřeních a 80 % nákladů řízení vynaložených Komisí, včetně nákladů vzniklých v souvislosti s řízením o předběžných opatřeních;

- uložil Komisi nést 20 % jejich nákladů řízení včetně nákladů vzniklých v souvislosti s řízením o předběžných opatřeních.

33 Napadenými rozsudky KE KELIT v. Komise, LR AF 1998 v. Komise, Brugg Rohrssysteme v. Komise a Lögstör Rör v. Komise Soud:

- zamítl žaloby;

— uložil dotyčným žalobkyním náhradu nákladů řízení.

34 Napadeným rozsudkem ABB Asea Brown Boveri v. Komise Soud:

— snížil výši pokuty uložené ABB v článku 3 sporného rozhodnutí na 65 milionů EUR;

— ve zbývajících částech žalobu zamítl;

— uložil uvedené žalobkyni nést její náklady řízení a 90 % nákladů řízení vynaložených Komisí;

— uložil Komisi nést 10 % jejích nákladů řízení.

IV – Návrhy účastníků řízení o opravném prostředku

35 Dansk Rørindustri navrhuje, aby Soudní dvůr:

- snížil výši pokuty, která jí byla uložena sporným rozhodnutím;

- podpůrně zrušil napadený rozsudek Dansk Rørindustri v. Komise a vrátil věc Soudu, aby znovu rozhodl o výši pokuty;

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení, které uvedená návrhovatelka vynaložila v rámci řízení před Soudem a před Soudním dvorem.

36 Skupina Henss/Isoplus navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek HFB a další v. Komise s výjimkou prvního bodu jeho výroku, jakož i sporné rozhodnutí;

- podpůrně zrušil uvedený napadený rozsudek s výjimkou prvního bodu jeho výroku a vrátil věc Soudu, aby řízení doplnil a vydal nový rozsudek;

- ještě podpůrněji zrušil napadený rozsudek v jeho druhém bodě výroku a snížil výši pokuty, jež byla sporným rozhodnutím uložena podnikům uvedené skupiny;

- uložil Komisi náhradu nákladů řízení, které tyto společnosti vynaložily v rámci řízení před Soudem a před Soudním dvorem.

37 KE KELIT navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek KE KELIT v. Komise;

- podpůrně zrušil uvedený rozsudek a vrátil věc Soudu k novému přezkoumání;

- ještě podpůrněji snížil výši pokuty, která jí byla uložena sporným rozhodnutím;

- v každém případě uložil Komisi náhradu nákladů řízení, které uvedená navrhovatelka vynaložila v rámci řízení před Soudem a před Soudním dvorem.

38 LR A/S navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek LR AF 1998 v. Komise;
- zrušil sporné rozhodnutí, kterým jí byla uložena pokuta, nebo alespoň podstatně snížil její výši nebo podpůrně vrátil věc Soudu;
- prohlásil na základě článku 184 Smlouvy o ES (nyní článek 241 ES) pokyny za protiprávní;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

39 Brugg navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek Brugg Rohrsysteme v. Komise, jakož i články 1 a 3 sporného rozhodnutí;

- podpůrně snížil výši pokuty, která jí byla uložena uvedeným rozhodnutím;

- v každém případě uložil Komisi náhradu nákladů řízení, které uvedená navrhovatelka vynaložila v rámci řízení před Soudem a Soudním dvorem.

40 LR GmbH navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadený rozsudek Lögstör Rör v. Komise a vydal sám následující konečné rozhodnutí: zrušil sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká uvedené navrhovatelky, nebo podpůrně snížil výši pokuty a uložil Komisi náhradu nákladů řízení;

- velmi podpůrně zrušil uvedený napadený rozsudek a vrátil věc Soudu, aby rozhodl.

41 ABB navrhuje, aby Soudní dvůr:

- zrušil body 2 a 3 výroku napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise;

- zrušil článek 3 sporného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká uvedené navrhovatelky;

- snížil výši pokuty, která byla uložena tímto rozhodnutím;

- podpůrně vrátil věc Soudu, aby rozhodl v souladu s rozsudkem Soudního dvora;

- uložil Komisi náhradu nákladů všech řízení, včetně nákladů vynaložených ABB v rámci řízení o opravném prostředku.

42 Komise v každé z projednávaných věcí navrhuje, aby Soudní dvůr:

- potvrdil napadené rozsudky;
- uložil navrhovatelkám náhradu nákladů řízení.

V – Důvody opravného prostředku směřující ke zrušení napadeného rozsudku

43 Dansk Rørindustri vznášá tři důvody opravného prostředku směřující ke zrušení:

- porušení nařízení č. 17 a zásad proporcionality a rovného zacházení tím, že Soud nesankcionoval skutečnost, že výše pokuty uložené této navrhovatelce je nepřiměřená ve vztahu k porušení, jehož se dopustila;

— porušení nařízení č. 17 a zásad ochrany legitimního očekávání a zákazu zpětné účinnosti tím, že Soud nesankcionoval skutečnost, že výše pokuty uložené uvedené navrhovatelce byla stanovena na základě zásad pokynů, ačkoli se tyto zásady citelně odlišují od zásad, které byly v platnosti v okamžiku dotčeného jednání, sdělení výhrad a slyšení;

— porušení práv obhajoby tím, že Soud nesankcionoval skutečnost, že během správního řízení neměla Dansk Rørindustri možnost vyjádřit se ke změnám, které přinesly pokyny v praxi Komise v oblasti stanovování částek pokut za porušení pravidel hospodářské soutěže.

44 Skupina Henss/Isoplus vznáší sedm důvodů opravného prostředku směřujících ke zrušení, z nichž některé obsahující několik částí:

— protiprávnost pokynů z důvodu:

— nedostatku příslušnosti Komise;

- porušení zásady rovného zacházení;
- porušení práv obhajoby;
- porušení zásady zákazu zpětné účinnosti;
- porušení práva být vyslechnut, pokud jde o použití pokynů při stanovení výše pokut;
- porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 při stanovení výše pokut z důvodu:

  - nepoužití sdělení o spolupráci vůči dotyčným společnostem;
  - porušení práv obhajoby jako základního práva při posuzování přitěžujících okolností;

- porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu důsledků vyvozených z účasti dotyčných společností na schůzce s protisoutěžním předmětem;

  - porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu seskupení dotyčných společností ve skupině Henss/Isoplus a přičtení porušení této skupině jako „podniku“;

  - vada řízení z důvodu zamítnutí Soudu nařídít výslech svědků z titulu provádění dokazování, jak bylo navrhovatelkou navrhováno;

  - vada řízení z důvodu některých rozporů mezi napadeným rozsudkem a spisem.
- 45 KE KELIT vznáší pět důvodů opravného prostředku směřujících ke zrušení:
- porušení zásad rovného zacházení a ochrany legitimního očekávání z důvodu stanovení pokuty podle pokynů;

- porušení zásady rovného zacházení, pokud se jedná o délku trvání porušení;

- porušení zásady zákazu zpětné účinnosti;

- porušení práv obhajoby;

- porušení povinnosti uvést odůvodnění.

46 LR A/S vznáší čtyři důvody opravného prostředku směřující ke zrušení:

- porušení zásad proporcionality a rovného zacházení, jakož i porušení nařízení č. 17 z důvodu příliš vysokého a diskriminačního charakteru pokuty, a podpůrně protiprávnost pokunů;

- porušení zásad ochrany legitimního očekávání a zákazu zpětné účinnosti, jakož i porušení článku 190 Smlouvy o ES (nyní článek 253 ES) tím, že se Komise neprávem odklonila od své předchozí praxe v oblasti spolupráce a použila se zpětnou účinností pokyny, jakož i přísnější kodex spolupráce, a přinejmenším chybějící odůvodnění takového zpětného použití;

— nedostatečné zohlednění polehčujících okolností použitelných na uvedenou navrhovatelku;

— nedostatečné zohlednění spolupráce této navrhovatelky.

47 Brugg vznáší pět důvodů opravného prostředku směřujících ke zrušení:

— porušení zásad zákazu zpětné účinnosti, ochrany legitimního očekávání a řádné správy z důvodu použití pokynů pro stanovení výše pokuty;

— porušení zásady ochrany legitimního očekávání z důvodu změny metody výpočtu pokuty poté, co uvedená navrhovatelka spolupracovala;

— porušení práv obhajoby z důvodu použití pokynů, aniž by tato navrhovatelka byla vyslechnuta;

- porušení zásady rovného zacházení z důvodu nesnížení základní částky pro stanovení pokuty uložené Brugg;
- nesprávné použití čl. 85 odst. 1 Smlouvy, pokud jde o účast uvedené navrhovatelky na bojkotu Powerpipe.

48 LR GmbH vznáší čtyři důvody opravného prostředku směřující ke zrušení:

- porušení zásad zákazu zpětné účinnosti a ochrany legitimního očekávání z důvodu zpětného použití pokynů;
- porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a zásady legality správního jednání tím, že Komise nedodržela při výkonu své posuzovací pravomoci meze oprávnění této pravomoci stanovené uvedeným ustanovením, jakož i tím, že tuto pravomoc při použití tohoto ustanovení v projednávaném případě nesprávně použila v rozporu se zásadami proporcionality a rovného zacházení v neprospěch LR GmbH;
- porušení povinnosti uvést odůvodnění uvedené v článku 190 Smlouvy tím, že sporné rozhodnutí neobsahuje odůvodnění, pokud jde o zpětné použití pokynů;

- porušení práv obhajoby tím, že Komise nedodržela právo uvedené navrhovatelky být vyslechnuta ohledně takového zpětného použití.

49 ABB vznáší tři důvody opravného prostředku směřující ke zrušení:

- porušení čl. 44 odst. 1 písm. c) a čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Soudu, pokud jde o rozhodnutí Soudu odmítnout právní posudek přiložený k replice jako nepřípustný;
- porušení zásady ochrany legitimního očekávání tím, že se navrhovatelka zejména s ohledem na sdělení o spolupráci mohla spoléhat na praxi zavedenou Komisí v oblasti výpočtu výše pokuty, takže se tento orgán nemohl od takové praxe svévolně odklonit;
- porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 tím, že Soud schválil určení závažnosti porušení, jehož se dopustila ABB, ze strany Komise, aniž by zohlednil její obrat na relevantním trhu.

VI – K opravným prostředkům

- 50 Po vyslechnutí účastníků řízení a generálního advokáta k tomuto bodu je namíste projednávané věci pro účely rozsudku spojit v souladu s článkem 43 jednacího řádu Soudního dvora z důvodu, že spolu souvisejí.

A – K procesním důvodům opravného prostředku

- 51 Zaprvé je třeba projednat důvody opravného prostředku vznesené skupinou Henss/Isoplus, jakož i ABB, které vycházejí z několika porušení jednacího řádu Soudu.

1. K důvodu opravného prostředku vycházejícímu z porušení čl. 68 odst. 1 jednacího řádu Soudu tím, že Soud zamítl návrh skupiny Henss/Isoplus na výslech několika svědků z titulu provádění dokazování

- 52 Skupina Henss/Isoplus svým šestým důvodem opravného prostředku Soudu vytýká, že v bodech 36 až 38 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise zamítl její návrh

na nařízení výsledku p. Boysena, B. Hansena, N. Hansena, p. Hybschmanna, p. Jespersena a p. Volandta jako svědků podle čl. 68 odst. 1 jednacího řádu Soudu. Tyto body jsou postiženy vadou řízení.

53 Návrh na výslech šesti uvedených osob zmiňoval v rozporu s bodem 37 uvedeného napadeného rozsudku skutečnosti, na jejichž základě má být ověření výsledkem svědků nařízeno. V bodě 72 žaloby skupiny Henss/Isoplus došlé Soudu bylo uvedeno, že tento návrh byl učiněn za účelem prokázání, že se podniky uvedené skupiny kartelové dohody do října 1994 neúčastnily.

54 Tento důvod opravného prostředku musí být zamítnut.

55 Z bodu 34 téhož napadeného rozsudku totiž vyplývá, že Soud vzal na vědomí, že tento výslech byl navrhován „za účelem prokázání, že se žalobkyně a skupina Henss/Isoplus do října 1994 protiprávního jednání/ opatření nebo jiného obdobného jednání ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy neúčastnily [...]“.

56 Soud však v bodě 36 uvedeného rozsudku připomněl, že podle čl. 68 odst. 1 posledního pododstavce jeho jednacího řádu účastník řízení v návrhu na výslech svědka přesně uvede, kterých skutečností se má výslech týkat a z jakých důvodů má být svědek vyslechnut.

57 Soud v následujícím bodě tohoto rozsudku podotkl, že zejména v bodech 20, 40, 50, 66 až 71, 94, 96, 125 a 142 žaloby byly uvedeny některé osoby, které mohly vystoupit jako svědci ohledně skutečností uvedených v každém z dotčených bodů, ale že jména šesti osob, jejichž svědectví bylo výslovně navrhováno, nebyla v těchto bodech uvedena. Soud konstatoval, že skupina Henss/Isoplus tedy neupřesnila jakýmkoli způsobem skutečnosti, na jejichž základě mělo být ověření svědky nařízeno.

58 Soud z toho v bodě 38 téhož rozsudku vyvodil závěr, že nebylo namístě návrhu na výsledcích svědků vyhovět, aniž by bylo nezbytné zkoumat účelnost výsledku zmíněných šesti osob.

59 Je třeba konstatovat, že Soud byl jednak konfrontován se značným množstvím přesných skutečností, pro něž skupina Henss/Isoplus ve své žalobě označila důkazy možným výsledkem řady osob, a jednak s formálním návrhem na výsledcích šesti dalších osob jako svědků podle čl. 68 odst. 1 jednacího řádu Soudu, jenž byl rovněž zformulován v této žalobě za účelem obecného prokázání, že se dotyčné podniky uvedené skupiny do října 1994 neúčastnily kartelové dohody, přičemž tato žaloba však neodkazovala na přesné skutečnosti, jichž se mají označené důkazy týkat.

60 Soud čelící zřejmému nedostatku jasnosti v tomto bodě jinak objemné žaloby právem rozhodl, že návrh na výsledcích šesti dotyčných osob přesně neuvádí, kterých skutečností se má výsledků těchto osob jako svědků týkat.

61 Skupina Henss/Isoplus krom toho uvádí, že výslech jiných než uvedených šesti osob měl být chápán nikoli jako prosté označení důkazů, ale jako návrh na jejich výslech jako svědků ve smyslu čl. 68 odst. 1 jednacního řádu Soudu.

62 Skupina Henss/Isoplus tedy tímto důvodem opravného prostředku Soudu vytýká, že v tomto ohledu zkreslil dosah její žaloby.

63 Tento důvod opravného prostředku není opodstatněný.

64 Z této žaloby a zejména z jejího bodu 145, na něž se ostatně uvedená navrhovatelka zvláště odvolává, vyplývá, že sama navrhovatelka rozlišovala mezi jejím označením důkazů ve smyslu čl. 44 odst. 1 jednacního řádu Soudu a jejím formálním návrhem na provádění dokazování, které představuje výslech dalších šesti osob jako svědků podle čl. 68 odst. 1 téhož řádu. Zkreslení tedy není v tomto ohledu prokázáno.

65 Skupina Henss/Isoplus podpůrně tvrdí, že i kdyby její návrh na výslech dotyčných osob jako svědků nebyl podán v souladu s uvedeným čl. 68 odst. 1, měl Soud v každém případě nařídít tento výslech bez návrhu.

- 66 Vzhledem k tomu, že pokuty uložené na základě soutěžního práva musejí být kvalifikovány jako „trest“ ve smyslu článku 6 EÚLP, byl Soud v každém případě povinen podle odstavce 3 tohoto ustanovení a obecné právní zásady Společenství spočívající v právu na spravedlivý proces předvolat a vyslechnout svědky jmenovitě označené žalovaným ve svůj prospěch.
- 67 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soud je jediný oprávněný posoudit, zda je případně nezbytné doplnit poznatky, které má k dispozici, o věcech, které mu jsou předloženy (viz zejména rozsudky ze dne 30. září 2003, *Freistaat Sachsen a další v. Komise*, C-57/00 P a C-61/00 P, Recueil, s. I-9975, bod 47, a ze dne 7. října 2004, *Mag Instrument v. OHIM*, C-136/02 P, Sb. rozh. s. I-9165, bod 76).
- 68 Navíc, jak Soudní dvůr rozhodl ve věci týkající se soutěžního práva, i když návrh na výslech svědků formulovaný v žalobě přesně uvádí, kterých skutečností se má výslech svědka nebo svědků týkat a z jakých důvodů mají být svědci vyslechnuti, přísluší Soudu, aby posoudil relevantnost návrhu ve vztahu k předmětu sporu a nezbytnosti výslechu uvedených svědků (rozsudek ze dne 17. prosince 1998, *Baustahlgewebe v. Komise*, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 70).
- 69 Existence posuzovací pravomoci Soudu nemůže být v tomto ohledu zpochybněna dovoláním se obecné právní zásady Společenství, jak to činí skupina Henss/Isoplus, která se inspirovuje čl. 6 odst. 1 EÚLP, podle něž má každá osoba právo na spravedlivý

proces, a konkrétněji zásady vyplývající z odst. 3 písm. d) téhož článku, podle níž má každý, kdo je obviněn z trestného činu, právo zejména vyslychat nebo dát vyslychat svědky ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě, přičemž tato zásada představuje zvláštní aspekt práva na spravedlivý proces.

70 Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva totiž vyplývá, že posledně uvedené ustanovení nepřiznává obviněnému absolutní právo na předvolání svědků k soudu a že v zásadě přísluší vnitrostátnímu soudu, aby rozhodl o nezbytnosti nebo účelnosti předvolání svědka (viz zejména rozsudky ESLP Pisano proti Itálii ze dne 27. července 2000, nezveřejněný ve *Sbírce rozsudků a rozhodnutí*, § 21; S.N. proti Švédsku ze dne 2. července 2002, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2002-V, § 43, a Destrehem proti Francii ze dne 18. května 2004, dosud nezveřejněný ve *Sbírce rozsudků a rozhodnutí*, § 39).

71 Článek 6 odst. 3 EÚLP podle této judikatury neukládá předvolání každého svědka, ale směřuje k úplné rovnosti zbraní zajišťující, aby sporné řízení jako celek poskytlo obviněnému odpovídající a dostatečnou možnost zpochybnit podezření, která na něm spočívají (viz zejména výše uvedený rozsudek Pisano proti Itálii, § 21).

72 V projednávaném případě není sporné, jak vyplývá z bodu 21 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, že Soud žádal skupinu Henss/Isoplus z titulu organizačního procesního opatření o zodpovězení písemných otázek, jakož i o předložení některých dokumentů, a že účastníci řízení těmto žádostem vyhověli. Soudu tedy nemůže být vytýkáno, že porušil svou povinnost vyšetřit skutkový stav (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Baustahlgewebe v. Komise, bod 76).

- 73 Krom toho je třeba konstatovat, že Soud v bodech 137 až 181 uvedeného napadeného rozsudku přezkoumal velký počet dokumentů vložených do spisu, aby došel k závěru, že Komise byla oprávněna skupině Henss/Isoplus vytýkat účast na kartelové dohodě od října 1991 do října 1994.
- 74 Z toho plyne, že uvedená navrhovatelka měla dostatečnou příležitost prokázat, že se podniky, které ji tvoří, do října 1994 kartelové dohody neúčastnily.
- 75 Soud tedy v rozporu s tvrzením téže navrhovatelky nebyl povinen nařídit bez návrhu výslech dotyčných svědků v jejich prospěch.
- 76 S ohledem na výše uvedené musí být přezkoumávaný důvod opravného prostředku zamítnut.

2. K důvodu opravného prostředku vznesenému ABB a vycházejícímu z porušení čl. 44 odst. 1 písm. c) a čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Soudu z důvodu, že Soud zamítl předložený právní posudek přiloženého k replice

- 77 ABB svým prvním důvodem opravného prostředku tvrdí, že Soud tím, že v bodech 112 až 114 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise rozhodl, že

právní posudek profesora J. Schwarzeho (dále jen „právní posudek“) přiložený k její replice došlé Soudu nemůže být zcela ani zčásti zohledněn, porušil čl. 44 odst. 1 písm. c) a čl. 48 odst. 2 svého jednacího řádu.

78 První částí tohoto opravného prostředku ABB Soudu vytýká, že se dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 112 uvedeného napadeného rozsudku rozhodl, že podle čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Soudu není předložení právního posudku přípustné, neboť tento posudek obsahuje některé obecné zásady, které zakládají důvody, jež nebyly vzneseny v žalobě u Soudu.

79 Vzhledem k tomu, že body 115 až 136 uvedeného rozsudku pojednávají pouze o zásadě ochrany legitimního očekávání, opřel se Soud v tomto ohledu o předpoklad, že se uvedený žalobní důvod týká pouze této zásady, takže jakákoli jiná zásada správního práva analyzovaná v právním posudku představuje nový, a tedy nepřípustný důvod ve smyslu čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Soudu.

80 Právní posudek přitom odkazem zejména na některé zásady správního práva pouze rozvíjí argumenty objasňující přesný právní základ a především dosah zásady ochrany legitimního očekávání. Tyto argumenty mají v zásadě prokázat, že diskreční pravomoc Komise při stanovení výše pokuty byla za okolností projednávaných věcí omezena.

- 81 Právní posudek tedy obsahuje pouze argumenty dovolávané na podporu žalobního důvodu, který již byl vznesen v žalobě před Soudem, avšak nikoli na podporu nového důvodu.
- 82 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že uvedený právní posudek, který čítá celkem 101 odstavců, rozvíjí zejména 6 právních zásad Společenství, a to zásadu ochrany legitimního očekávání, zásadu sebeomezení správy („self-binding“), zásadu „estoppel“, zásadu spravedlivé správy, zásadu *venire contra factum proprium*, právo na spravedlivý proces a ochranu práv obhajoby.
- 83 Z odstavce 19 právního posudku vyplývá, že tyto zásady jsou zkoumány za účelem prokázání, zda právo Společenství obsahuje pravidla omezující diskreční pravomoc Komise při ukládání pokut v oblasti soutěžního práva, které brání tomu, aby tento orgán změnil svou zavedenou praxi v oblasti stanovování výše pokut a uplatnil svou novou praxi v takovém případě, jakým je projednávaný případ.
- 84 Odstavec 43 téhož právního posudku uvádí, že každá z těchto zásad může za určitých okolností a případně v různém rozsahu omezit uvedenou diskreční pravomoc Komise.
- 85 V odstavcích 44 až 96 právního posudku je analyzována každá z těchto zásad odděleně a použita na projednávaný případ.

86 V odstavcích 97 až 101 téhož posudku je z toho vyvozen závěr, že v projednávaném případě byla diskreční pravomoc Komise skutečně omezena v tom smyslu, že se Komise nemohla odklonit od své předchozí praxe.

87 V odstavci 98 uvedeného posudku se uvádí, že tyto zásady jsou podobné v rozsahu, v němž jsou zavazující.

88 Ze systematiky a obsahu právního posudku vyplývá, že sice existují některé spojitosti mezi zásadami správního práva uvedenými v tomto posudku a žalobními důvody vznesenými v žalobě, jeho předmět však není jasně omezen na pojednání o argumentech, které upřesňují nebo rozšiřují žalobní důvod týkající se ochrany legitimního očekávání, jak tvrdí ABB, ale spočívá v rozvinutí řady autonomních zásad k prokázání, že v projednávaném případě se Komise nemohla odklonit od své předchozí praxe v oblasti stanovování výše pokut. V tomto ohledu je namístě konstatovat, že zásada ochrany legitimního očekávání představuje pouze jednu ze šesti zásad rozvinutých za tímto účelem.

89 Ze znění právního posudku, jak tvrdila Komise, tedy vyplývá, že tento posudek se měl v první řadě vztahovat na některé zásady, které nebyly vzneseny v žalobě před Soudem.

90 S ohledem na výše uvedené musí být první část prvního důvodu opravného prostředku dovolávaného ABB zamítnuta.

- 91 Druhou částí svého prvního důvodu opravného prostředku táž navrhovatelka tvrdí, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 113 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise rozhodl, že právní posudek nemůže být zohledněn zcela ani zčásti, neboť žaloba musí podle čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu Soudu obsahovat předmět sporu a shrnutí dovolávaných důvodů.
- 92 Soud nekonstatoval žádnou vadu v žalobě nebo v replice, která by mohla odůvodnit použití tohoto ustanovení. V důsledku toho neprávem rozhodl, že ABB chtěla vyrovnat nedostatky žalobního důvodu obecným odkazem na právní posudek. Nic mimoto neumožňuje dovolávat se obdobně uvedeného ustanovení jednacího řádu Soudu, jak Soud učinil v témže bodě uvedeného napadeného rozsudku.
- 93 V tomto ohledu je třeba vylíčit úvahy Soudu v bodě 113 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise.
- 94 Soud připomněl, že z čl. 44 odst. 1 písm. c) jeho jednacího řádu vyplývá, že skutkové a právní okolnosti, o něž se žaloba opírá, musejí alespoň shrnujícím způsobem vycházet z textu samotné žaloby, a že tedy nedostačuje odkaz v žalobě na takové okolnosti uvedené v její příloze.

- 95 Soud se zejména odvolal na ustálenou judikaturu Soudního dvora týkající se povinnosti Komise uvést v každé žalobě podané na základě článku 226 ES přesné žalobní důvody, o nichž má Soudní dvůr rozhodnout, jakož i alespoň shrnujícím způsobem právní a skutkové okolnosti, na nichž jsou tyto žalobní důvody založeny.
- 96 V tomto ohledu z této judikatury skutečně vyplývá, že tato povinnost není splněna, pokud se žalobní důvody Komise v žalobě objevují pouze ve formě prostého odkazu na důvody uvedené ve výzvě dopisem a v odůvodněném stanovisku nebo dále v části žaloby věnované právnímu rámci (viz v tomto smyslu zejména rozsudky ze dne 31. března 1992, Komise v. Dánsko, C-52/90, Recueil, s. I-2187, body 17 a 18; ze dne 23. října 1997, Komise v. Řecko, C-375/95, Recueil, s. I-5981, bod 35, a ze dne 29. listopadu 2001, Komise v. Itálie, C-202/99, Recueil, s. I-9319, body 20 a 21).
- 97 Soud rovněž připomněl, že mu nepřísluší vyhledávat a určovat žalobní důvody v přílohách, které by mohl pokládat za důvody představující základ žaloby, neboť tyto přílohy mají čistě důkazní a pomocnou funkci.
- 98 Soud s ohledem na tyto poznatky dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že část právního posudku nemůže být zohledněna, nepřísluší mu rovněž jistě vyhledávat a určovat pasáže v tomto posudku, které by mohly být zohledněny jako přílohy podporující a doplňující spisy ABB ve specifických ohledech.

- 99 S ohledem na výše uvedené důvody musí být tento závěr chápán v tom smyslu, že čistě důkazní a pomocná funkce příloh znamená, že pokud právní posudek obsahuje vedle nových, a tedy nepřipustných důvodů právní okolnosti, na nichž jsou založeny některé žalobní důvody uvedené v žalobě, musejí být takové okolnosti obsaženy v samotném textu repliky, k níž je tento posudek přiložen, nebo musejí být alespoň dostatečně označeny v této replice.
- 100 Stanovením těchto kritérií a rozhodnutím, že v projednávaném případě nejsou tato kritéria splněna, se Soud nedopustil nesprávného právního posouzení.
- 101 Soud navíc v tomto ohledu nezkreslil dosah repliky, která mu byla předložena. Je totiž nutno konstatovat, že bod 31 uvedené repliky se omezuje na obecný odkaz na právní posudek. Krom toho skutečnost, které se ABB dovolává, že v některých bodech téže repliky bylo ve formě poznámek pod čarou odkázáno na některé pasáže tohoto posudku, nemůže zpochybnit závěr, ke kterému Soud v tomto ohledu dospěl.
- 102 Za těchto podmínek musí být přezkoumávaný důvod opravného prostředku zamítnut.

B – K meritorním důvodům opravného prostředku ohledně nepřičitatelnosti porušení

- 103 Zadruhé je třeba zkoumat meritorní důvody opravného prostředku, které vznesla skupina Henss/Isoplus a Brugg a jimiž tyto navrhovatelky zpochybňují napadené

rozsudky, které se jich týkají, v některých bodech ohledně přičitatelnosti porušení, jak bylo vůči nim uvedeno ve sporném rozhodnutí a potvrzeno Soudem.

1. K důvodu opravného prostředku vycházejícímu z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu zohlednění některých podniků ve skupině Henss/Isoplus a přičtení porušení této skupině jako „podniku“ ve smyslu tohoto ustanovení

- 104 Svým pátým důvodem opravného prostředku skupina Henss/Isoplus Soudu vytýká, že v bodech 54 až 68 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise rozhodl, že Komise ve sporném rozhodnutí právem zohlednila některé podniky v této skupině a přičetla jí porušení.
- 105 Uvedená navrhovatelka nejprve tvrdí, že se Soud v bodě 66 tohoto napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení, když zamítl její argument, že podnik ve smyslu ustanovení Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže musí nutně mít právní subjektivitu.
- 106 To však není případ ani skupiny Henss/Isoplus za předpokladu, že představuje hospodářský subjekt, ani případ p. Hensse, který podle téhož napadeného rozsudku ovládá jednotlivé podniky patřící do uvedené skupiny.

- 107 Skupina Henss/Isoplus uplatňuje, že její tvrzení se může opírat o článek 1 protokolu 22 Dohody o Evropském hospodářském prostoru ze dne 2. května 1992 (Úř. věst. 1994, L 1, s. 3), z něhož vyplývá, že pojem „podniku“ ve smyslu ustanovení Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže označuje každý právní subjekt („Rechtssubjekt“ v německém znění), která vykonává činnosti obchodní nebo hospodářské povahy.
- 108 Toto je potvrzeno především judikaturou Soudního dvora ohledně ustanovení Smlouvy o ESUO v oblasti hospodářské soutěže (rozsudky ze dne 13. července 1962, Klöckner-Werke a Hoesch v. Vysoký úřad, 17/61 a 20/61, Recueil, s. 617, a Mannesmann v. Vysoký úřad, 19/61, Recueil, s. 675).
- 109 V dalších rozsudcích, zejména v rozsudcích uvedených Soudem v bodě 66 uvedeného napadeného rozsudku, Soudní dvůr ještě s konečnou platností nerozhodl zásadní otázku, zda kvalifikace podniku ve smyslu soutěžního práva za všech okolností vyžaduje, aby dotýčný subjekt měl právní subjektivitu (rozsudky ze dne 14. července 1972, ICI v. Komise, 48/69, Recueil, s. 619; ze dne 21. února 1973, Europemballage a Continental Can v. Komise, 6/72, Recueil, s. 215; ze dne 12. července 1984, Hydrotherm, 170/83, Recueil, s. 2999, a ze dne 23. dubna 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Recueil, s. I-1979).
- 110 Podle uvedené navrhovatelky je sice pravdou, že porušení, jehož se dopustil podnik s vlastní právní subjektivitou, může být přičteno jeho mateřské společnosti, holdingové společnosti, pokud jej tato společnost ovládá, a jedná-li se tedy o tutéž hospodářskou jednotku (viz zejména výše uvedené rozsudky ICI v. Komise, jakož i Europemballage a Continental Can v. Komise), takové přičtení však vyžaduje, aby samotný ovládající subjekt měl právní subjektivitu.

111 Fyzická osoba, jakou je v projednávaném případě p. Henss jako pouhý společník nebo držitel podílů, nemůže být přitom kvalifikována jako „podnik“ ve smyslu čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Tato judikatura tedy není v projednávaném případě relevantní.

112 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se podnikem v kontextu soutěžního práva rozumí jakýkoli subjekt vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení tohoto subjektu a způsobu jeho financování (viz zejména rozsudek ze dne 19. února 2002, Wouters a další, C-309/99, Recueil, s. I-1577, bod 46 a uváděná judikatura).

113 Z této judikatury jasně vyplývá, že pojem podniku ve smyslu ustanovení Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže nevyžaduje, aby dotyčná hospodářská jednotka měla právní subjektivitu. Nejedná se ani, jak tvrdí skupina Henss/Isoplus, o výklad, který se omezuje na případy, ve kterých byly vydány rozsudky Soudního dvora, jako výše uvedené rozsudky Hydrotherm nebo Höfner a Elser, ale o výklad obecného dosahu.

114 Argument vycházející z německého znění článku 1 protokolu 22 Dohody o Evropském hospodářském prostoru, a zejména zde uvedený pojem „právního subjektu“ („Rechtssubjekt“), neumožňuje tento výklad zpochybnit.

115 Pojem „právního subjektu“ nutně nevyklučuje fyzické osoby. V každém případě takový výklad neobstojí ve všech ostatních jazykových verzích, které obsahují pouze pojem „subjekt“.

116 Skupina Henss/Isoplus dále tvrdí, že podniky, které nejsou navzájem propojeny ani z hlediska kapitálu, ani z hlediska práva společností, a které z tohoto důvodu nejsou závislé na ovládajícím podniku, se nemohou stát skupinou pouze na základě existence případných vazeb mezi fyzickými osobami, které nejsou podniky.

117 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury může být protisoutěžní jednání podniku přičteno jinému podniku, pokud neurčoval své jednání na trhu samostatně, ale v zásadě uplatňoval pokyny vydané posledně uvedeným podnikem, zejména s ohledem na hospodářské a právní vazby, které je spojují (viz zejména rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Metsä-Serla a další v. Komise, C-294/98 P, Recueil, s. I-10065, bod 27).

118 Je pravdou, že okolnost, že základní kapitál dvou různých obchodních společností patří téže osobě nebo téže rodině, není sama o sobě dostačující k doložení existence hospodářské jednotky mezi těmito dvěma společnostmi s důsledkem podle soutěžního práva Společenství, že jednání jedné společnosti mohou být přičtena druhé společnosti a že jedna společnost může být povinna zaplatit pokutu za jinou společnost (viz rozsudek ze dne 2. října 2003, Aristrain v. Komise, C-196/99 P, Recueil, s. I-11005, bod 99).

- 119 V projednávaném případě však Soud nedovodil existenci hospodářské jednotky tvořící skupinu Henss/Isoplus z pouhé skutečnosti, že dotyčné podniky byly ovládány z hlediska jejich základního kapitálu jedinou osobou, v projednávaném případě p. Henssem.
- 120 Z bodů 56 až 64 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise totiž vyplývá, že Soud došel k závěru o existenci uvedené hospodářské jednotky s ohledem na řadu okolností dokládajících ovládnutí dotyčných společností p. Henssem, mezi nimi, kromě přímého nebo nepřímého držení veškerých nebo takřka veškerých obchodních podílů p. Henssem nebo jeho manželkou, vykonávání klíčových funkcí v řídicích orgánech těchto společností p. Henssem, jakož i skutečnost, že tato osoba zastupovala na schůzkách klubu ředitelů, jak bylo uvedeno v bodě 20 tohoto rozsudku, jednotlivé podniky a že těmto podnikům byla kartelovou dohodou přidělena jediná kvóta.
- 121 Skupina Henss/Isoplus konečně podpůrně tvrdí, že jednotlivé podniky seskupené Komisí nepadají pod stejný hospodářský subjekt, neboť nejsou zbaveny samostatnosti a nejsou závislé na pokynech zvenčí. Tato navrhovatelka tímto argumentem tvrdí, že dotyčné podniky nebyly tím či oním způsobem fakticky kontrolovány p. Henssem.
- 122 V tomto ohledu je třeba podotknout, že takové úvahy, jaké byly rozvedeny Soudem v bodech 56 až 64 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, jež měly prokázat existenci hospodářské jednotky, spočívají na řadě skutkových zjištění, která nemohou být projednána v rámci opravného prostředku, ledaže by šlo o případ

zkreslení relevantních skutečností nebo důkazních materiálů předložených Soudu nebo pokud věcná nesprávnost zjištění Soudu vyplývá z dokumentů vložených do spisu (viz v tomto smyslu zejména výše uvedené rozsudky Metsä-Serla a další v. Komise, bod 37, a Mag Instrument v. OHIM, body 39 a 76).

- 123 Pokud jde o bod 57 uvedeného napadeného rozsudku, Soud nerozhodl, jak tvrdí skupina Henss/Isoplus, že během referenčního období, tedy během trvání porušení konstatovaného Komisí, a sice od října 1991 do března či dubna 1996, byl p. Henss nejen ředitelem, ale rovněž akcionářem Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH. V tomto ohledu neexistuje žádný rozpor se spisem, takže vada řízení tvrzená v tomto ohledu uvedenou navrhovatelkou jako část jejího sedmého důvodu opravného prostředku musí být zamítnuta.
- 124 Pokud jde o bod 58 téhož napadeného rozsudku, Soud rovněž nerozhodl to, co tvrdí táž navrhovatelka, a sice že během referenčního období držel p. Henss většinu podílů Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH prostřednictvím zmocněnců, ale nikdy nevykonával funkci ředitele.
- 125 Je tedy namístě konstatovat, že specifická kritika uvedených bodů 57 a 58 nijak neprokazuje jakékoli zkreslení relevantních skutečností nebo důkazních materiálů ze

strany Soudu ani neodhaluje existenci věcné nesprávnosti zjištění Soudu vyplývající z dokumentů vložených do spisu.

126 Pokud jde o Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, skupina Henss/Isoplus tvrdí, že p. Henss a manželé Papsdorfovi nikdy nebyli řediteli a že mimoto během referenčního období byly podíly této společnosti drženy Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH jejím vlastním jménem pro třetí osobu a manželi Papsdorfovými prostřednictvím této posledně uvedené společnosti pro třetí osobu jednající jako zmocněnec a jinými fyzickými osobami pro třetí osobu rovněž prostřednictvím uvedeného zmocněnce.

127 Jde o stejné skutečnosti, které Soud zjistil v bodě 59 uvedeného napadeného rozsudku, takže zkreslení relevantních skutečností nebo důkazních materiálů rovněž není v tomto bodě prokázáno. Z dokumentů vložených do spisu krom toho nevyplyvá žádná věcná nesprávnost zjištění Soudu.

128 Skupina Henss/Isoplus dodává, že z těchto skutečností vyplývá, že se společnost Isoplus Fernwärmetechnik GmbH vymkla z vlivu jak p. Hense, tak manželů Papsdorfových.

129 Tento důvod opravného prostředku není přípustný, neboť vznáší otázku, zda podmínky existence hospodářské jednotky byly v projednávaném případě skutečně

splněny. Takový přezkum, který spočívá v posouzení skutkového stavu, totiž nemůže být jako takový zpochybněn v rámci opravného prostředku (viz výše uvedený rozsudek *Metsä-Serla a další v. Komise*, bod 30).

- 130 Za těchto podmínek nemůže být Soudu vytýkáno, že na závěr celkového a v zásadě suverénního posouzení souboru faktických údajů rozhodl, že jednotlivé podniky představující skupinu *Henss/Isoplus* musely být za tímto účelem považovány za jediný hospodářský subjekt.
- 131 Projednávaný důvod opravného prostředku tedy musí být zamítnut.

2. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení čl. 85 odst. 1 Smlouvy z důvodu, že skupině *Henss/Isoplus* a *Brugg* bylo přičteno porušení pravidel hospodářské soutěže na základě jejich účasti na schůzce s protisoutěžním předmětem

- 132 Skupina *Henss/Isoplus* a *Brugg* svým čtvrtým, respektive pátým, důvodem opravného prostředku Soudu vytýkají, každá v ohledu, který se jí týká, že v bodech 223 až 227 napadeného rozsudku *HFB* a *další v. Komise* a v bodech 52 až 66 napadeného rozsudku *Brugg Rohrsysteme v. Komise* rozhodl, že jim Komise ve sporném rozhodnutí právem přičetla k tíži porušení nebo jeho část z důvodu jejich účasti na schůzkách s protisoutěžním předmětem.

133 Skupina Henss/Isoplus zejména popírá, že by účast p. Hense na schůzkách s protisoutěžním předmětem před říjnem 1994 odůvodňovala závěr, že tato skupina musí být pokládána za účastníka kartelové dohody vyplývající z uvedených schůzek, které se týkaly období od října 1991 do října 1994.

134 Brugg tvrdí, že Soud neprávem dovodil z její účasti na schůzce dne 24. března 1995, během níž byl evokován bojkot Powerpipe, důkaz o její skutečné účasti na uvedeném bojkotu.

135 Skupina Henss/Isoplus se obdobně opírá o judikaturu, podle níž Komise může odepřít přístup k některým dokumentům z důvodu, že podnik v dominantním postavení může přijmout odvetná opatření vůči podniku, který spolupracoval podle pokynů Komise (rozsudky Soudního dvora ze dne 6. dubna 1995, BPB Industries a British Gypsum v. Komise, C-310/93 P, Recueil, s. I-865, body 26 a 27, a rozsudek Soudu ze dne 1. dubna 1993, BPB Industries a British Gypsum v. Komise, T-65/89, Recueil, s. II-389, bod 33).

136 Z toho vyplývá, že i když se hospodářsky slabé podniky veřejně nedistancují od obsahu schůzek se zjevně protisoutěžním předmětem, na které byly pozvány podniky majícími dominantní postavení nebo podniky hospodářsky silnějšími než ony, musejí být posledně uvedené podniky zproštěny své odpovědnosti za účast na protiprávní kartelové dohodě, pokud neprovedly výsledky těchto schůzek.

- 137 V projednávaném případě skupina Henss/Isoplus neuvedla obsah schůzek, kterých se účastnila, zejména z důvodu účasti ABB, podniku majícího dominantní postavení, a LR A/S, podniku o hodně mocnějšího než ona sama, na kartelové dohodě.
- 138 Posledně uvedená však neprovedla výsledky uvedených schůzek, což je prokázáno trvalým poklesem cen na trhu předizolovaných trubek mezi říjnem 1991 a říjnem 1994.
- 139 Brugg uplatňuje, že jako pouhý prodejce dotyčných výrobků nemohla bojkot provádět.
- 140 Soud krom toho v bodě 62 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise neprávem podotkl, že jelikož byla Powerpipe přímým konkurentem Brugg na německém trhu, měl posledně uvedený podnik zájem na jakémkoli opatření bojkotu vůči Powerpipe ze strany ostatních účastníků kartelové dohody.
- 141 Soud však tyto žalobní důvody právem zamítl.
- 142 Podle ustálené judikatury totiž k dostatečnému prokázání účasti dotyčného podniku na kartelové dohodě postačí, aby Komise prokázala, že se dotyčný podnik účastnil schůzek, na nichž byly uzavřeny dohody protisoutěžní povahy, aniž by jim zjevně

odporoval. Pokud je účast na takových schůzkách prokázána, přísluší tomuto podniku, aby předložil indicie, které prokáží, že jeho účast na uvedených schůzkách postrádala jakéhokoli protisoutěžního ducha, a prokázal, že svým konkurentům sdělil, že se těchto schůzek účastnil s jiným cílem nežli oni (viz zejména rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 81 a uváděná judikatura).

143 Toto mlčky učiněné schválení takovéto protiprávní iniciativy bez veřejného distancování se od jejího obsahu nebo jejího oznámení správním orgánům má za následek, že je podníceno pokračování v porušení a ohroženo jeho odhalení. Toto účastenství představuje pasivní způsob účasti na porušení, který tedy může založit odpovědnost podniku v rámci jednotné dohody (viz výše uvedený rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 84).

144 Navíc okolnost, že podnik neplní výsledky schůzky s protisoutěžním předmětem, ho nemůže zprostit jeho odpovědnosti z důvodu jeho účasti na kartelové dohodě, ledaže by se veřejně distancoval od jejího obsahu (viz výše uvedený rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 85 a uváděná judikatura).

145 Pro účely použití čl. 85 odst. 1 Smlouvy stačí, aby cílem dohody bylo omezení, zabránění nebo narušení chodu hospodářské soutěže bez ohledu na její konkrétní účinky. Pokud tedy ze schůzek konkurujících si podniků vzejdou dohody, dochází k porušení tohoto ustanovení, pokud tyto schůzky mají takový cíl, a směřují tak k umělému organizování fungování trhu. V takovém případě je odpovědnost konkrétního podniku za porušení platně dána, pokud se účastnil těchto schůzek

a znal jejich cíl, i když poté neprovedl některá opatření, která na nich byla sjednána. Větší či menší aktivita podniku na schůzkách, jakož i více či méně úplné provedení sjednaných opatření mají důsledky nejen pro existenci jeho odpovědnosti, ale pro její rozsah, a tedy i na úroveň sankcí (viz rozsudek ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, body 508 až 510).

¹⁴⁶ Z toho plyne, že okolnost uvedená Brugg, že neprovedla a ostatně ani nemohla provést opatření bojkotu sjednané na schůzce dne 24. března 1995, ji nemůže zprostit odpovědnosti za její účast na tomto opatření, ledaže by se veřejně distancovala od jejího obsahu, což uvedená navrhovatelka netvrdila.

¹⁴⁷ Je pravdou, jak tvrdí Brugg, a v rozporu s tím, jak rozhodl Soud v bodě 62 napadeného rozsudku *Brugg Rohrsysteme v. Komise*, že je v tomto ohledu nerozhodné, že tato navrhovatelka měla zájem na jakémkoli opatření bojkotu vůči jednomu ze svých konkurentů podniknutému ostatními účastníky kartelové dohody (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Aalborg Portland a další v. Komise*, bod 335).

¹⁴⁸ Jedná se však o důvod směřující proti nadbytečnému odůvodnění tohoto rozsudku, který nemůže vést k jeho zrušení, a je tedy neúčinný (viz zejména rozsudek ze dne

7. listopadu 2002, Hirschfeldt/AEE, C-184/01 P, Recueil, s. I-10173, bod 48 a uváděná judikatura).

149 V případě Brugg mimoto ze sporného rozhodnutí vyplývá, že v rozporu s tím, co tvrdí tato navrhovatelka, Komise nekonstatovala její účast na bojkotu Powerpipe jako přitěžující okolnost, neboť jediná přitěžující okolnost zjištěná konstatovaná vůči ní se týká pokračování v porušení po šetření.

150 Rovněž s ohledem na judikaturu připomenutou v bodech 142 až 145 tohoto rozsudku nemá okolnost uvedená skupinou Henss/Isoplus ohledně účasti dominantních nebo obzvláště silných podniků, které jsou schopny přijmout odvetná opatření vůči ostatním, podstatně slabším účastníkům, na kartelové dohodě, v případě, že se tyto podniky veřejně distancují od obsahu schůzek s protisoutěžním předmětem, vliv na existenci odpovědnosti posledně uvedených podniků za jejich účast na protisoutěžním opatření, ale může případně mít důsledky, pokud jde o stanovení úrovně sankce.

151 Jak relevantně podotkla Komise, opačné tvrzení je nepřijatelné, neboť by z něj vyplývalo rozlišování podmínek použití čl. 85 odst. 1 Smlouvy podle velikosti podniků v tom smyslu, že by byly zvýhodněny méně silné podniky.

152 S ohledem na výše uvedené musejí být přezkoumávané důvody opravného prostředku zamítnuty.

C – K meritorním důvodům opravného prostředku týkajícím se stanovování výše pokut

153 Všechny navrhovatelky kritizují napadené rozsudky, pokud jde o výpočet výše pokut, které jim byly uloženy.

154 Zaprvé budou projednány důvody opravného prostředku vycházející z porušení některých zásad z důvodu použití pokynů na porušení, jako jsou porušení v projednávaném případě, a zadruhé budou projednány důvody opravného prostředku týkající se legality metody výpočtu pokut uvedené v pokynech nebo použité ve sporném rozhodnutí.

1. K důvodům opravného prostředku týkajícím se porušení zásad ochrany legitimního očekávání a zákazu zpětné účinnosti z důvodu použití pokynů na dotčená porušení

155 Většina navrhovatelek Soudu vytýká, že rozhodl, že Komise neporušila zásady ochrany legitimního očekávání a zákazu zpětné účinnosti, když ve sporném rozhodnutí použila pokyny na projednávané případy.

a) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásady ochrany legitimního očekávání

156 Dansk Rørindustri (druhý důvod opravného prostředku), KE KELIT (první důvod opravného prostředku), LR A/S (druhý důvod opravného prostředku), Brugg (první a druhý důvod opravného prostředku), LR GmbH (druhá část prvního důvodu opravného prostředku) a ABB (druhý důvod opravného prostředku) svými příslušnými důvody opravného prostředku v podstatě uplatňují, že mohly založit legitimní očekávání na předchozí rozhodovací praxi Komise v oblasti výpočtu výše pokut, jak byla uplatňována v době, kdy došlo k porušením.

157 Jedná se o konzistentní a dlouhodobou praxi, která spočívá ve výpočtu výše pokut na základě obratu uskutečněného s dotyčným výrobkem na zeměpisně vymezeném relevantním trhu (dále jen „relevantní obrat“), přičemž tato výše mimoto nemohla v žádném případě překročit maximální výši pokuty uvedenou v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, a sice 10 % světového obratu všech výrobků podniku (dále jen „celkový obrat“).

158 Z této praxe rovněž vyplývá, že maximální výše pokuty nepřekročí 10 % relevantního obratu.

159 Podle uvedených navrhovatelek nemohla Komise, aniž by porušila jejich legitimní očekávání v tuto předchozí praxi, vůči nim použít metodu pro výpočet uvedenou

v pokynech, které byly přijaty jak po porušení, tak po slyšeních, poslední etapě správního řízení před Komisí, neboť tato metoda je zcela nová.

160 Nový charakter této metody vyplývá především ze skutečnosti, že spočívá v tom, že východiskem pro výpočet jsou některé předem definované základní částky odrážející závažnost porušení, které samy o sobě nemají vztah k relevantnímu obratu, v důsledku čehož může být tato základní částka zvýšena nebo snížena v závislosti na délce trvání porušení a případných přitěžujících nebo polehčujících okolnostech a které mohou být v posledním stadiu ještě sníženy z důvodu případné spolupráce s Komisí v průběhu správního řízení.

161 Tytéž navrhovatelky upřesňují, že se Komise nemohla libovolně odklonit od své předchozí rozhodovací praxe nebo je měla alespoň včas informovat o této změně nebo zvláště odůvodnit použití této nové metody.

162 Navrhovatelky mimoto tvrdí, že očekávání, které mohly vyvodit z předchozí rozhodovací praxe Komise v oblasti výpočtu pokut, bylo o to více legitimní, že jejich rozhodnutí spolupracovat s Komisí se nutně opíralo o tuto praxi a zejména o výhody, s kterými mohly počítat v důsledku své spolupráce s ohledem na uvedenou praxi.

- 163 Legitimní očekávání, které se opírá o sdělení o spolupráci, se podle tohoto sdělení vztahuje na výpočet výše pokuty, která slouží jako základ pro výpočet, na který se následně použije procentní sazba snížení udělená na základě spolupráce.
- 164 Důvody opravného prostředku vznesené Dansk Rørindustri a KE KELIT, které vycházejí z porušení zásady ochrany legitimního očekávání, musejí být bez dalšího odmítnuty jako nepřípustné.
- 165 Podle ustálené judikatury by totiž umožnit účastníkovi řízení vznést poprvé před Soudním dvorem důvod opravného prostředku, který nevzněl před Soudem, znamenalo umožnit mu předložit Soudnímu dvoru, jehož pravomoc je v oblasti opravného prostředku omezená, širší spor, než jak s ním byl seznámen Soud. V rámci opravného prostředku je tedy pravomoc Soudního dvora omezena na přezkum posouzení žalobních důvodů Soudem, které byly předmětem diskuse před tímto Soudem (viz zejména rozsudek ze dne 3. října 2000, *Industrie des poudres sphériques v. Rada*, C-458/98 P, Recueil, s. I-8147, bod 74).
- 166 Je přitom nutno konstatovat, že Dansk Rørindustri a KE KELIT před Soudem nevznely žalobní důvod vycházející z porušení zásady ochrany legitimního očekávání z důvodu použití pokynů.
- 167 Pokud jde tedy o tyto navrhovatelky, jedná se o nové, a tudíž ve stadiu opravného prostředku nepřípustné důvody opravného prostředku.

- 168 LR A/S, Brugg, LR GmbH a ABB ve věci samé Soudu vytýkají, že v bodech 241 až 248 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, 137 až 144 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise, 248 až 257 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise a 122 až 136 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise porušil zásadu ochrany legitimního očekávání, když zamítl žalobní důvody, které byly na jejím základě vzneseny před Soudem.
- 169 V tomto ohledu je třeba podotknout, že Soud právem připomněl, že skutečnost, že Komise v minulosti použila pokuty na určité úrovni na některé typy porušení, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17, pokud je to nezbytné, aby bylo zajištěno provádění soutěžní politiky Společenství, ale že naopak účinné použití soutěžních pravidel Společenství vyžaduje, aby Komise mohla kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (rozsudky ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 109, a výše uvedený rozsudek Aristrain v. Komise, bod 81).
- 170 Poslání dohledu, které Komisi svěřují čl. 85 odst. 1 Smlouvy a článek 86 Smlouvy o ES (nyní článek 82 ES), nezahrnuje pouze úkol vyšetřovat a potlačovat individuální porušení, ale obsahuje rovněž povinnost sledovat obecnou politiku směřující k uplatňování zásad stanovených ve Smlouvě v oblasti hospodářské soutěže a orientovat v tomto smyslu jednání podniků (viz výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 105).
- 171 Jak přitom relevantně podotkl Soud, subjekty nemohou vložit legitimní očekávání v zachování existující situace, neboť ta může být Komisí v rámci její posuzovací

pravomoci změněna (rozsudek ze dne 14. února 1990, Delacre a další v. Komise, C-350/88, Recueil, s. I-395, bod 33 a uváděná judikatura).

172 Tato zásada se jednoznačně uplatňuje v rámci soutěžní politiky, která je charakterizována širokou posuzovací pravomocí Komise, zejména pokud se jedná o stanovování výše pokut.

173 Soud rovněž právem dovodil, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v pokutu, nemohou nabyt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut, jež byla uplatňována dříve, takže v projednávaném případě nemohly navrhovatelky zejména založit legitimní očekávání na úrovni pokut, kterou obsahuje rozhodnutí Komise 94/601/ES ze dne 13. července 1994 v řízení k uplatnění článku 85 Smlouvy o ES (IV/C/33.833 – Lepenka) (Úř. věst. L 243, s. 1). Jak podotkla Komise, z toho plyne, že legitimní očekávání nemůže být založeno na metodě výpočtu pokut.

174 Několik navrhovatelek tvrdí, že tato judikatura je zpochybněna rozsudkem ze dne 12. listopadu 1987, Ferriere San Carlo v. Komise (344/85, Recueil, s. 4435, body 12 a 13). Soudní dvůr v tomto rozsudku v podstatě rozhodl, že jelikož dotčený subjekt nebyl včas individuálně informován o zrušení praxe sledované Komisí po dobu

deseti let, která spočívala v tolerování některých překročení kvót, zasáhla pokuta uložená tímto orgánem za takové překročení do legitimního očekávání, které dotyčný subjekt mohl mít v zachování této praxe.

- 175 Jak přitom podotkla Komise, případného poučení, které může být vyvozeno z uvedeného rozsudku, se v žádném případě nelze dovolávat ve specifickém kontextu pravomocí dohledu, které má Komise v oblasti práva hospodářské soutěže, na něž se použijí zásady připomenuté v bodech 169 a 170 tohoto rozsudku.
- 176 Soud krom toho právem podotkl, že předchozí rozhodovací praxe Komise nebyla výlučně založena na relevantním obratu, a že tedy legitimní očekávání nemůže být založeno na takové praxi.
- 177 V tomto ohledu je třeba připomenout, že pouze Soud má pravomoc konstatovat a posuzovat relevantní skutečnosti, jakož i posuzovat důkazní materiály. Posuzování těchto skutečností a těchto důkazních materiálů tedy s výhradou případu jejich zkreslení nepředstavuje právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora v rámci opravného prostředku (viz zejména výše uvedený rozsudek *Mag Instrument v. OHIM*, bod 39).
- 178 LR A/S, Brugg, LR GmbH a ABB nepopírají existenci rozhodnutí, na něž se odvolává Soud, ale tvrdí, že se jedná o izolované případy. Poukazují v tomto ohledu na několik rozhodnutí a stanovisek Komise, z nichž vyplývá, že naopak byla zavedena

dostatečně konzistentní a jasná rozhodovací praxe týkající se výpočtu výše pokut v závislosti na procentním podílu relevantního obrátu.

179 Tento argument, i kdyby byl správný, však neumožňuje prokázat jakékoli zkresení skutečností nebo důkazních materiálů předložených před Soudem. Ve skutečnosti se jedná o kritiku skutkového posouzení, tedy posouzení, které přísluší výlučně Soudu. Tento argument tedy nelze ve stadiu opravného prostředku přijmout.

180 Pokud jde o tvrzení uvedených navrhovatelek, že z předchozí rozhodovací praxe Komise vyplývá, že maximální výše pokuty nemůže přesáhnout hranici 10 % relevantního obrátu, jedná se rovněž o skutkovou otázku, kterou Soudní dvůr nemůže rozhodnout v rámci opravného prostředku.

181 Nicméně je třeba podotknout, jak to ostatně učinila Komise, že taková hranice v žádném případě nevyplývá z čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, neboť hranice upravená tímto ustanovením se týká celkového obrátu, a nikoli relevantního obrátu podniků (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 119).

182 Tytéž navrhovatelky mimoto tvrdí, že mohly své legitimní očekávání oprýt o předchozí rozhodovací praxi Komise v oblasti výpočtu pokut, neboť jejich

rozhodnutí spolupracovat s uvedeným orgánem bylo nutně založeno na této praxi a zvláště na výhodách, s kterými mohly počítat s ohledem na takovou praxi.

- 183 Navrhovatelky *per analogiam* zejména s rozsudkem ze dne 28. dubna 1988, Mulder (120/86, Recueil, s. 2321, bod 24) uvádějí, že Komise podnítila tuto spolupráci zveřejněním sdělení o spolupráci a v projednávaném případě z něj těžila, takže se zavázala neměnit dodatečně základ, na němž byla uvedená spolupráce zahájena.
- 184 Navrhovatelky tvrdí, že pokud by Komise měla právo libovolně měnit výpočet výše pokut, hrozilo by, že by se legitimní očekávání, které mohou subjekty vkládat do sdělení o spolupráci, tedy právo na snížení jejich pokuty, stalo iluzorním.
- 185 Subjekty by tedy měly mít možnost posoudit výhody případné spolupráce a měly by být předem schopny vypočítat absolutní výši pokuty, podle níž se rozhodnou spolupracovat, či nikoli.
- 186 V tomto ohledu je třeba konstatovat, jak to učinil Soud v bodě 143 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise, jakož i v bodech 127 a 128 napadeného

rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise, že ze sdělení o spolupráci nelze vyvodit, že toto sdělení mohlo založit legitimní očekávání ohledně metody výpočtu nebo úrovně výše pokut.

187 Z kapitoly E bodu 3 sdělení o spolupráci totiž vyplývá, že Komise si je vědoma skutečnosti, že toto sdělení vytváří legitimní očekávání, o něž se opírají podniky, které by ji rády informovaly o existenci kartelové dohody. Kapitola A bod 5 tohoto sdělení uvádí, že spolupráce podniku s uvedeným orgánem je pouze jedním z mnoha prvků, k nimž tento orgán přihlíží při stanovení výše pokuty.

188 Ze společné četby uvedených bodů vyplývá, že legitimní očekávání, které mohou subjekty z takového sdělení vyvozovat, se omezuje na ujištění o možnosti získat určité procento snížení, ale že se nevztahuje na metodu výpočtu pokut a tím spíše ani na danou úroveň pokuty, již lze vypočítat v době, kdy subjekt rozhodne o konkretizaci svého úmyslu spolupracovat s Komisí.

189 LR A/S a LR GmbH navíc Soudu vytýkají, že v bodech 244 až 246 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise a 255 až 257 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise rozhodl, že Komise není povinna sledovat svou praxi v oblasti snižování pokuty na základě spolupráce těchto navrhovatelek, tak jak existovala v době, kdy se uvedená spolupráce uskutečnila, a sice praxe oznámená v návrhu sdělení

o spolupráci a odpovídající praxi již přijaté v rozhodnutí 94/601. Tyto navrhovatelky krom toho Soudu vytýkají, že v uvedených bodech rozhodl, že Komise musela použít sdělení o spolupráci, ačkoli toto sdělení bylo přijato po uskutečnění spolupráce a je pro obě navrhovatelky méně příznivé než uvedená praxe.

¹⁹⁰ Tyto navrhovatelky se v podstatě domnívají, že mohly své legitimní očekávání založit na takové praxi Komise, a že posledně uvedená tedy nemohla použít konečné znění sdělení o spolupráci, které je vůči nim méně příznivé.

¹⁹¹ Soud však tento důvod opravného prostředku právem zamítl z důvodu, že hospodářské subjekty nemohou vložit legitimní očekávání v zachování takové praxe, neboť Komise v oblasti stanovování výše pokut disponuje posuzovací pravomocí, která jí umožňuje kdykoli zvýšit obecnou úroveň pokut v mezích uvedených v nařízení č. 17, pokud je to nezbytné, aby bylo zajištěno provádění soutěžní politiky Společenství, jak je připomenuto v bodech 169 a 170 tohoto rozsudku.

¹⁹² Z toho plyne, jak právem rozhodl Soud, že pouhá skutečnost, že Komise ve své předchozí rozhodovací praxi poskytovala určitou sazbu snížení za určité jednání, neznamená, že je povinna poskytnout stejné poměrné snížení při posouzení obdobného jednání v rámci pozdějšího správního řízení.

193 Soud rovněž právem dodal, že LR A/S a LR GmbH se v době, kdy navázaly kontakt s Komisí, nemohly domnívat, že posledně uvedená v jejich případě použije metodu oznámenou v jejím návrhu sdělení o spolupráci, neboť z tohoto textu jasně vyplývá, že se jednalo o návrh.

194 Soudu konečně nemůže být vytýkáno, že v bodě 245 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise rozhodl, že sdělení o spolupráci může založit legitimní očekávání zavazující Komisi, aby jej příště použila.

195 Kapitola E bod 3 uvedeného sdělení totiž výslovně uvádí, že „Komise si je vědoma skutečnosti, že toto sdělení vytváří légitimní očekávání, o která se budou opírat podniky, které by ji rády informovaly o existenci kartelové dohody“.

196 Bod 245 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise musí být chápán v tom smyslu, že hospodářské subjekty mohly vložit legitimní očekávání v použití sdělení o spolupráci, zatímco nebyly oprávněny mít legitimní očekávání v tvrzenou předchozí praxi Komise.

197 Z výše uvedeného plyne, že přezkoumávané důvody opravného prostředku musejí být zamítnuty v plném rozsahu.

b) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásady zákazu zpětné účinnosti

198 Dansk Rørindustri (druhý důvod opravného prostředku), skupina Henss/Isoplus (čtvrtá část prvního důvodu opravného prostředku), KE KELIT (třetí důvod opravného prostředku), LR A/S (druhý důvod opravného prostředku), Brugg (první důvod opravného prostředku) a LR GmbH (první důvod opravného prostředku) Soudu svými příslušnými důvody opravného prostředku vytýkají, každá ve svém ohledu, že rozhodl v bodech 162 až 182 napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise, 487 až 496 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, 108 až 130 napadeného rozsudku KE KELIT v. Komise, 217 až 238 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, 106 až 129 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise a 215 až 238 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise, že Komise použitím metody výpočtu výše pokut upravené pokyny na projednávaný případ neporušila zásadu zákazu zpětné účinnosti.

199 Úvodem je třeba projednat důvod opravného prostředku vznesený LR A/S v rozsahu, v němž je Soudu zejména vytýkáno, že nezrušil sporné rozhodnutí z důvodu porušení, jímž bylo toto rozhodnutí postiženo z důvodu tvrzeného zpětného použití sdělení o spolupráci.

200 Je nutno konstatovat, že tento důvod nebyl před Soudem vznesen. Jedná se tedy v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 165 tohoto rozsudku o nový důvod opravného prostředku, který je tedy ve stadiu opravného prostředku nepřijatelný.

- 201 Soud v jednotlivých napadených rozsudcích tyto žalobní důvody zamítl na základě v podstatě týchž úvah. Tyto úvahy mohou být shrnuty následovně.
- 202 Soud nejprve právem podotkl, že zásada zákazu zpětné účinnosti trestních zákonů, zakotvená v článku 7 EÚLP jako základní právo, představuje obecnou právní zásadu Společenství, jejíž dodržování je nutné, jsou-li ukládány pokuty za porušení pravidel hospodářské soutěže, a že tato zásada vyžaduje, aby vyslovené sankce odpovídaly sankcím, jež byly stanoveny v době, kdy k porušení došlo.
- 203 Soud dále rozhodl, že pokyny zůstávají v právním rámci upravujícím stanovování výše pokut, jak byl definován v článku 15 nařízení č. 17, předtím než k porušením došlo.
- 204 Metoda výpočtu pokut upravená pokyny je totiž nadále založena na zásadách, které toto ustanovení stanoví, neboť výpočet je vždy prováděn na základě závažnosti porušení a délce jeho trvání, a že pokuta nemůže překročit maximální výši 10 % celkového obrátu.
- 205 Pokyny tedy nemění právní rámec sankcí, který zůstává vymezen výhradně nařízením č. 17. Předchozí rozhodovací praxe Komise není součástí tohoto právního rámce.

- 206 Podle Soudu konečně nejde o zpětné zpřísnění pokut, i když pokyny mohou v určitých případech vést k jejich zvýšení. Vyplývá to z určitého prostoru pro uvážení při stanovení výše pokut, který Komisi přísluší v souladu s nařízením č. 17. Tento orgán rovněž může kdykoli zvýšit úroveň pokut pro potřeby své soutěžní politiky za podmínky, že zůstane v mezích uvedených v nařízení č. 17, jak vyplývá z judikatury uvedené v bodě 169 tohoto rozsudku.
- 207 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že tento rozbor je založen především na předpokladu, že pokyny nejsou součástí právního rámce pro stanovování výše pokut, neboť tento rámec je tvořen výlučně článkem 15 nařízení č. 17, takže použití pokynů na porušení, ke kterým došlo před jejich použitím, nemůže narážet na zásadu zákazu zpětné účinnosti.
- 208 Tento předpoklad je nesprávný.
- 209 Soudní dvůr již ohledně správních opatření interní povahy přijatých správou rozhodl, že sice nemohou být kvalifikována jako právní pravidlo, které správa musí v každém případě dodržovat, představují však informativní pravidlo chování pro praxi, jež má být sledována a od něhož se správa může v konkrétním případě odklonit pouze tehdy, uvede-li důvody, které jsou slučitelné se zásadou rovného zacházení. Taková opatření tedy představují akt s obecnou působností, jehož protiprávnosti se dotčení úředníci a zaměstnanci mohou dovolávat na podporu žaloby podané proti individuálním rozhodnutím přijatým na jejich základě (viz rozsudek ze dne 15. ledna 2002, *Libéros v. Komise*, C-171/00 P, Recueil, s. I-451, bod 35).

- 210 Taková judikatura se použije tím spíše na pravidla chování, jež mají mít externí účinky, jak je tomu v případě pokynů, které se vztahují na hospodářské subjekty.
- 211 Dotčený orgán se přijetím takových pravidel chování a zveřejněním oznámení, že je napříště použije na případy jimi dotčené, omezuje při výkonu své posuzovací pravomoci a nemůže se od těchto pravidel odchýlit, aniž by byl případně sankcionován z důvodu porušení obecných právních zásad, jako je zásada rovného zacházení nebo ochrana legitimního očekávání. Nemůže tedy být vyloučeno, že taková obecně závazná pravidla chování mohou za určitých podmínek a v závislosti na jejich obsahu způsobovat právní následky.
- 212 Navíc, jak v podstatě podotkl generální advokát v bodě 59 svého stanoviska, judikatura připomenutá v bodě 209 tohoto rozsudku ohledně právních účinků těchto pravidel chování potvrzuje opodstatněnost závěru, k němuž dospěl Soud v bodech 420 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a v bodě 276 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, že pokyny, i když nepředstavují právní základ sporného rozhodnutí, neboť to je založeno na článku 3 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, mohou být nicméně předmětem námítky protiprávnosti na základě článku 184 Smlouvy.
- 213 Soud ostatně v bodech 418 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a 274 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise právem podotkl, že pokyny, i když nepředstavují právní základ sporného rozhodnutí, stanoví obecným a abstraktním

způsobem metodologii, kterou si Komise uložila za účelem stanovení výše pokut uložených tímto rozhodnutím, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu podniků.

214 Tak jako přípustnost námitky protiprávnosti vznesené proti pravidlům chování, jako jsou pokyny, nepodléhá požadavku, aby tyto pokyny představovaly právní základ aktu, jehož protiprávnost je dovolávána, nepředpokládá ani relevantnost pokynů ve vztahu k zásadě zákazu zpětné účinnosti, aby tyto pokyny představovaly právní základ pro uložení dotčených pokut.

215 V tomto kontextu je třeba připomenout judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 7 odst. 1 EÚLP, kterou ostatně zmiňuje vícero navrhovatelek (viz zejména rozsudky *ESLP S.W. a C.R. proti Spojenému království* ze dne 22. listopadu 1995, série A č. 335-B a 335-C, § 34 až 36 a § 32 až 34; *Cantoni proti Francii* ze dne 15. listopadu 1996, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-V, § 29 až 32, a *Coëme a další proti Belgii* ze dne 22. června 2000, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2000-VII, § 145).

216 Z této judikatury totiž vyplývá, že pojem „právo“ ve smyslu uvedeného čl. 7 odst. 1 je totožný s pojmem „zákon“ používaným v ostatních ustanoveních EÚLP a zahrnuje jak právo mající původ v právních předpisech, tak právo mající původ v judikatuře.

- 217 Toto ustanovení, které zakotvuje zejména zásadu legality trestných činů a trestů (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), sice nemůže být vykládáno tak, že zakazuje postupné vyjasňování pravidel trestní odpovědnosti, může však podle uvedené judikatury bránit zpětnému použití nového výkladu normy stanovující trestný čin.
- 218 Tak je tomu podle téže judikatury zvláště tehdy, pokud se jedná o soudní výklad, jehož výsledek nebyl v době, kdy byl trestný čin spáchán, rozumně předvídatelný, zejména s ohledem na výklad zastávaný v této době v judikatuře týkající se dotčeného právního předpisu.
- 219 Z této judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že dosah pojmu předvídatelnosti do značné míry závisí na obsahu textu, o němž se jedná, oblasti, kterou pokrývá, jakož i na množství a postavení jeho adresátů. Předvídatelnost zákona nebrání tomu, aby dotyčná osoba byla přinucena obstarat si odbornou radu pro přiměřené posouzení důsledků, jež mohou za okolností konkrétního případu z daného jednání vyplývat. To platí zvláště pro profesionály, kteří musejí při výkonu svého povolání prokazovat značnou obezřetnost. Lze od nich tedy očekávat, že pečlivě posoudí rizika, která toto povolání zahrnuje (viz výše uvedený rozsudek *Cantoni* proti Francii, § 35).
- 220 Tyto zásady se ostatně odrážejí v ustálené judikatuře Soudního dvora, podle níž je povinnost vnitrostátního soudu vycházet z obsahu směrnice, pokud vykládá

relevantní pravidla jeho vnitrostátního práva, omezena obecnými právními zásadami práva, které jsou součástí práva Společenství, a zejména zásadami právní jistoty a zákazu zpětné účinnosti (viz rozsudek ze dne 8. října 1987, Kolpinghuis Nijmegen, 80/86, Recueil, s. 3969, bod 13).

221 Podle této judikatury totiž nemůže takový výklad vést k tomu, aby byla vůči jednotlivci namítána povinnost stanovená neprovedenou směrnicí, a ani tím spíše k tomu, aby na základě směrnice a při neexistenci vnitrostátního zákona přijatého k jejímu provedení byla stanovena nebo zpřísněna trestní odpovědnost těch osob, které jednají v rozporu s ustanoveními práva Společenství, (viz zejména výše uvedený rozsudek Kolpinghuis Nijmegen, bod 14, a rozsudek ze dne 26. září 1996, Arcaro, C-168/95, Recueil, s. I-4705, bod 42).

222 Podobně jako v případě této judikatury týkající se nového vývoje soudních rozhodnutí může mít změna represivní politiky, v projednávaném případě obecné soutěžní politiky Komise v oblasti pokut, zvláště je-li prováděna přijímáním pravidel chování, jako jsou pokyny, dopady vzhledem k zásadě zákazu zpětné účinnosti.

223 S ohledem zejména na své právní účinky a svůj obecný dosah, jak bylo uvedeno v bodě 211 tohoto rozsudku, spadají totiž taková pravidla chování v podstatě pod pojem „právo“ ve smyslu čl. 7 odst. 1 EÚLP.

224 Jak bylo uvedeno v bodě 219 tohoto rozsudku, za účelem přezkumu dodržování zásady zákazu zpětné účinnosti je namíste ověřit, zda dotčená změna byla rozumně předvídatelná v době, kdy byla dotyčná porušení spáchána.

225 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že jak podotklo několik navrhovatelek, hlavní inovace pokynů spočívá v tom, že výchozím bodem pro výpočet je základní částka určená rozpětími stanovenými v tomto ohledu uvedenými pokyny, přičemž tato rozpětí odrážejí různé stupně závažnosti porušení, které ale jako takové nesouvisí s relevantním obratem. Tato metoda je tak v podstatě založena na stanovení sazeb pokut, byť relativním a pružným.

226 Je tedy třeba zkoumat, zda tato nová metoda výpočtu pokut, za předpokladu, že má přítěžující účinek na úroveň ukládaných pokut, byla rozumně předvídatelná v době, kdy byla dotyčná porušení spáchána.

227 Jak již bylo připomenuto v bodě 169 tohoto rozsudku, pokud jde o důvody opravného prostředku vycházející z porušení zásady ochrany legitimního očekávání, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že skutečnost, že Komise v minulosti uplatňovala pokuty určité úrovně na různé typy porušení, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 17, je-li to nezbytné k tomu, aby

bylo zajištěno provádění soutěžní politiky Společenství, ale že naopak účinné použití soutěžních pravidel Společenství vyžaduje, aby Komise měla možnost kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky.

- 228 Z toho plyne, jak již bylo rozhodnuto v bodě 173 tohoto rozsudku, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v pokutu, nemohou nabyt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve ani očekávání ohledně metody jejich výpočtu.
- 229 Uvedené podniky tedy musejí vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň výše pokut ve srovnání s úrovní používanou v minulosti.
- 230 Toto platí nejen, pokud Komise překročí ke zvýšení úrovně výše pokut při jejich uložení v individuálních rozhodnutích, ale rovněž, pokud k tomuto zvýšení dojde v projednávaných případech použitím obecně závazných pravidel chování, jako jsou pokyny.
- 231 Z toho je tedy nutno vyvodit závěr, že zejména s ohledem na judikaturu uvedenou v bodě 219 tohoto rozsudku, pokyny a zvláště nová metoda výpočtu pokut, již tyto

pokyny obsahují, za předpokladu, že má přitěžující účinek, pokud jde o úroveň ukládaných pokut, byly rozumně předvídatelné pro podniky, jako jsou navrhovatelky, v době, kdy byla dotyčná porušení spáchána.

232 Použitím pokynů ve sporném rozhodnutí na porušení, k nimž došlo před jejich přijetím, tedy Komise neporušila zásadu zákazu zpětné účinnosti.

233 S ohledem na výše uvedené je namístě všechny přezkoumávané důvody opravného prostředku zamítnout.

2. K důvodům opravného prostředku týkajícím se legality metody výpočtu výše pokut, jak je zakotvena v pokynech nebo použita ve sporném rozhodnutí

234 Dansk Rørindustri (první důvod opravného prostředku), skupina Henss/Isoplus (první a třetí důvod opravného prostředku), KE KELIT (první a druhý důvod opravného prostředku), LR A/S (první a třetí důvod opravného prostředku), Brugg (čtvrtý důvod opravného prostředku), LR GmbH (druhý důvod opravného prostředku) a ABB (třetí důvod opravného prostředku) svými příslušnými důvody opravného prostředku Soudu vytýkají, že zamítí jejich žalobní důvody, jež měly prokázat, že některé aspekty metody výpočtu výše pokuty zakotvené v pokynech nebo použité ve sporném rozhodnutí jsou v rozporu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a některými obecnými zásadami, zejména zásadami proporcionality a rovného zacházení, a v rozporu s právy obhajoby.

235 Skupina Henss/Isoplus a LR GmbH primárně a LR A/S v tomto ohledu podpůrně zpochybňují legalitu pokynů z důvodu, že protiprávnost metody výpočtu provedené v projednávaném případě je inherentní těmto pokynům.

236 Přípustnost námítky protiprávnosti vznesené za tímto účelem uvedenými navrhovatelkami a připuštěné Soudem nemůže být zpochybněna.

237 S ohledem na právní účinky, které mohou mít pravidla chování, jako jsou pokyny, a vzhledem k tomu, že tyto pokyny obsahují obecně závazná ustanovení, u nichž je nesporné, že byly Komisí použity ve sporném rozhodnutí, jak bylo podotknuto v bodech 209 až 214 tohoto rozsudku, je totiž nutno konstatovat, že mezi tímto rozhodnutím a pokyny existuje přímá souvislost.

a) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 při stanovení výše pokut ve sporném rozhodnutí na základě metody výpočtu upravené pokyny

238 Dansk Rørindustri, skupina Henss/Isoplus, LR A/S, LR GmbH a ABB tvrdí, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že metoda výpočtu výše pokut, jak byla použita ve sporném rozhodnutí, neporušuje čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17.

- 239 Skupina Henss/Isoplus, LR A/S a LR GmbH z toho usuzují, že Komise neměla pravomoc pokyny přijmout.
- 240 Úvodem je třeba zaprvé připomenout, že podle judikatury Soudního dvora je při stanovení výše pokut namísto přihlédnout k délce trvání a všem faktorům, které hrají roli při posouzení závažnosti porušení (viz výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 129).
- 241 Závažnost porušení musí být zjištěna v závislosti na řadě faktorů, jako jsou konkrétní okolnosti případu, jeho kontext a odrazující účinek pokut, a to aniž by byl vytvořen závazný nebo taxativní výčet kritérií, jež musejí být nutně zohledněna (viz zejména výše uvedený rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, bod 465).
- 242 K faktorům, které mají být zohledněny při posuzování závažnosti porušení, patří jednání každého podniku, jeho role při zavádění jednání ve vzájemné shodě, zisk, který může z těchto jednání vytěžit, jeho velikost a hodnota dotyčného zboží, jakož i nebezpečí, které představují porušení tohoto druhu pro cíle Společenství (viz výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 129).
- 243 Z toho jednak plyne, že za účelem stanovení pokuty je možné rovněž přihlédnout jak k celkovému obratu podniku, který představuje údaj, byť jen přibližný a nedokonalý, o jeho velikosti a hospodářské síle, tak k části tohoto obratu, jehož bylo dosaženo

zbožím, které je předmětem porušení, a který tedy může poskytnout údaj o jeho rozsahu. Krom toho z toho plyne, že jednomu ani druhému z těchto obrátů nelze přiřkládat přílišný význam ve srovnání s jinými posuzovanými faktory, a že tedy stanovení přiměřené pokuty nemůže být výsledkem pouhého výpočtu založeného na celkovém obrátu. To platí zejména v případě, že dotyčné zboží představuje pouze malý zlomek tohoto obrátu (viz výše uvedený rozsudek *Musique Diffusion française* a další v. Komise, bod 121, a rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, *Michelin v. Komise*, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 111).

244 Z druhého je třeba připomenout, že v rámci opravného prostředku je předmětem přezkumu Soudního dvora jednak zkoumat, v jakém rozsahu Soud z právního hlediska správně zohlednil všechny podstatné faktory pro posouzení závažnosti daného jednání ve světle článku 85 Smlouvy a článku 15 nařízení č. 17, a jednak ověřit, zda Soud z právního hlediska dostatečně odpověděl na všechny argumenty, jichž se navrhovatelka dovolává za účelem zrušení nebo snížení pokuty (viz zejména výše uvedený rozsudek *Baustahlgewebe v. Komise*, bod 128, a rozsudek ze dne 29. dubna 2004, *British Sugar v. Komise*, C-359/01 P, Recueil, s. I-4933, bod 47).

245 Pokud se naproti tomu jedná o tvrzenou nepřiměřenost pokuty, je třeba připomenout, že Soudnímu dvoru nepřísluší, pokud se vyslovuje k právním otázkám v rámci opravného prostředku, aby z důvodů spravedlnosti svými závěry nahrazoval závěry Soudu, který při výkonu svého přezkumu v plné jurisdikci rozhodl o výši pokut uložených podnikům z důvodu porušení práva Společenství těmito podniky (viz zejména výše uvedené rozsudky *Baustahlgewebe v. Komise*, bod 129, a *British Sugar v. Komise*, bod 48).

- 246 Z toho plyne, že důvod opravného prostředku musí být prohlášen za nepřijatelný, je-li jeho předmětem opětovný obecný přezkum pokut (viz výše uvedené rozsudky *Baustahlgewebe v. Komise*, bod 129, a *British Sugar v. Komise*, bod 49).
- 247 Dansk Rørindustri, skupina Henss/Isoplus, LR A/S, LR GmbH a ABB nejprve tvrdí, že metoda výpočtu, jak je použita v projednávaném případě, tím, že jsou jejím výchozím bodem základní částky definované v pokynech, které nejsou stanoveny v závislosti na relevantním obratu, je v rozporu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, jak je vykládán Soudním dvorem.
- 248 Jedná se o mechanickou metodu výpočtu, která nezohledňuje nebo přinejmenším nedostatečně zohledňuje relevantní obrat a požadavek individuálního stanovení pokut pro každý dotýčný podnik.
- 249 Skupina Henss/Isoplus, LR A/S a LR GmbH na tomto základě tvrdí, že Komise přijetím takové metody výpočtu v pokynech překročila meze své posuzovací pravomoci, která jí je svěřena nařízením č. 17, takže tyto pokyny jsou protiprávní z důvodu nedostatku příslušnosti tohoto orgánu.
- 250 Z důkladného rozboru obsahu pokynů, jak byl proveden zejména v bodech 223 až 232 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, přitom vyplývá, že jak ostatně uvádí jejich bod 1 první pododstavec, základní částka pro výpočet výše pokut se stanoví podle závažnosti a délky trvání porušení, což jsou jediná kritéria uvedená

v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, a je tedy v souladu s právním rámcem sankcí, jak je definován tímto ustanovením.

251 Jak vyplývá zejména z bodů 225 až 230 uvedeného napadeného rozsudku, Soud tento závěr založil na následujícím rozboru pokynů:

„225 Podle pokynů vychází Komise při výpočtu výše pokut z výše stanovené v závislosti na závažnosti porušení [...]. Při hodnocení závažnosti porušení je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost relevantního zeměpisného trhu (bod 1 A první pododstavec). Porušení se tak zařadí do jedné ze tří kategorií: ‚méně závažná porušení‘, pro něž se předpokládaná výše pokut pohybuje mezi 1 000 a 1 milionem ECU, ‚závažná porušení‘, pro něž se může předpokládaná výše pokut pohybovat od 1 milionu do 20 milionů ECU, a ‚velmi závažná porušení‘, pro něž se předpokládaná výše pokut pohybuje od 20 milionů ECU (bod 1 A druhý pododstavec první až třetí odrážka). V každé z těchto kategorií, a zejména u kategorií ‚závažných‘ a ‚velmi závažných‘ porušení, navrhaný rozsah pokut umožní, aby se na podniky použilo diferencované zacházení podle povahy porušení, kterého se dopustily (bod 1 A třetí pododstavec). Mimoto je rovněž nezbytné brát v úvahu, zda původci porušení skutečně měli hospodářskou možnost způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, zejména pak spotřebitelům, a určit vyšší pokuty na úrovni, která zajistí její dostatečně odrazující účinek (bod 1 A čtvrtý pododstavec).

226 Dále lze také brát v úvahu skutečnost, že velké podniky obvykle mají dostatečné infrastruktury k získání právních a hospodářských znalostí, které

jim umožní lépe rozpoznat, že jejich jednání představuje porušení a jaké důsledky z něj vyplývají podle právních předpisů o hospodářské soutěži (bod 1 A pátý pododstavec).

227 V některých případech může být nezbytné zvážit výše určené uvnitř každé ze tří výše uvedených kategorií, aby se brala v úvahu specifická váha, a tedy skutečný dopad porušení každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily porušení stejného typu, a přizpůsobit tedy obecný výchozí bod podle specifického charakteru každého podniku [...] (bod 1 A šestý pododstavec).

228 Pokud jde o faktor týkající se délky trvání porušení, rozlišují pokyny mezi krátkodobými porušeními (obecně kratšími méně než jeden rok), pro něž se výše určená podle závažnosti nemá zvyšovat, střednědobými porušeními (obecně od jednoho do pěti let), pro něž může být tato výše zvýšena až o 50 %, a dlouhodobými porušeními (obecně déle než pět roků), pro něž může být tato výše zvýšena o 10 % za rok (bod 1 B první pododstavec první až třetí odrážka).

229 Pokyny dále příkladmo uvádějí seznam přítěžujících a polehčujících okolností, které mohou být zohledněny při zvýšení nebo snížení základní částky, a odkazují poté na sdělení [o spolupráci].

230 Jako obecná poznámka je upřesněno, že konečný výsledek výpočtu výše pokuty podle tohoto schématu (základní částka upravená procentní sazbou danou přitěžujícími a polehčujícími okolnostmi) nemůže v žádném případě překročit 10 % celosvětového obratu podniků, jak je stanoveno v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 [bod 5 písm. a)]. Pokyny navíc stanoví, že po provedení výše uvedených výpočtů je třeba podle okolností vzít v úvahu některé objektivní faktory, např. zvláštní hospodářské souvislosti, jakékoli hospodářské nebo finanční výnosy, které získali účastníci porušení, zvláštní povahu dotčených podniků a jejich skutečnou možnost zaplatit v určitých sociálních souvislostech, a v souladu s tím je třeba upravit pokuty [bod 5 písm. b)].“

252 Z toho mohl Soud vyvodit, aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, že Komise tím, že v pokynech oznámila metodu, která má být použita pro výpočet pokut ukládaných podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, zůstala v právním rámci uloženém tímto ustanovením a nijak nepřekročila posuzovací pravomoc, kterou jí zákonodárce svěřil, jak je uvedeno v bodech 432 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a 277 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise.

253 V tomto ohledu tedy Soud právem zamítl námitky protiprávnosti směřující proti pokynům a vycházející z nedostatku příslušnosti Komise k jejich přijetí.

254 Tento závěr není zpochybněn prvním důvodem opravného prostředku vzneseným navrhovatelkami, totiž že se Komise uvedením metody výpočtu výše pokut v pokynech, která není založena na obratu dotčených podniků, odklonila od soudního výkladu článku 15 nařízení č. 17.

- 255 Jak Soud rozhodl zejména v bodech 442 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a 278 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, není Komise při stanovení výše pokut podle závažnosti a délky trvání dotčeného porušení povinna provádět výpočet pokuty z částek založených na obratu dotyčných podniků.
- 256 Jak Soud uvedl zejména v bodech 443 a 444 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, jakož i v bodech 280 a 281 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, tento závěr se jednoznačně opírá o zásady, které podle judikatury Soudního dvora připomenuté v bodech 240 až 243 tohoto rozsudku vyplývají z článku 15 nařízení č. 17.
- 257 Z těchto zásad totiž vyplývá, že s výhradou dodržování horní meze, kterou toto ustanovení stanoví a která vychází z celkového obratu (viz výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 119), může Komise přihlédnout k obratu dotčeného podniku, aby mohla posoudit závažnost porušení při stanovení výše pokuty, avšak tomuto obratu nelze přikládat přílišný význam ve srovnání s ostatními posuzovanými faktory.
- 258 V tomto ohledu je třeba dodat, jak Soud rovněž právem podotkl zejména v bodech 447 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a 283 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, že i když pokyny nestanoví, že se výše pokut vypočítá podle celkového obratu nebo relevantního obratu, nebrání tomu, aby tyto obraty byly zohledněny při stanovení výše pokuty, aby byly dodrženy obecné právní zásady Společenství, vyžadují-li to okolnosti.

259 Soud zejména v bodech 284 a 285 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise v tomto ohledu rozhodl:

„284 Ukazuje se totiž, že při použití pokynů může obrat dotyčných podniků hrát roli, je-li zohledněna skutečná hospodářská schopnost původců porušení způsobit značnou škodu ostatním subjektům, a požadavek zajistit, aby pokuta měla dostatečně odrazující charakter, nebo je-li zohledněna skutečnost, že velké podniky mají obvykle dostatečné infrastruktury k získání právních a hospodářských znalostí, které jim umožní lépe rozpoznat, že jejich jednání představuje porušení, a jaké důsledky z něj vyplývají podle právních předpisů o hospodářské soutěži (viz bod 226 výše). Obrat dotyčných podniků může rovněž hrát roli při stanovování specifické váhy, a tedy skutečného dopadu porušení každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily porušení stejného typu (viz bod 227 výše). Obrat podniků může rovněž poskytnout určité údaje o hospodářských nebo finančních výnosech, které získali účastníci porušení, nebo o jejich dalších vlastnostech, jež je třeba podle okolností vzít v úvahu (viz bod 230 výše).“

285 Pokyny navíc stanoví, že zásada stejného trestu za stejné jednání může podle okolností vést k udělení různých pokut dotyčným podnikům, aniž by se toto rozlišení řídilo aritmetickým výpočtem (bod 1 A sedmý pododstavec).“

260 Naopak jelikož metoda výpočtu podporovaná pokyny stanoví zohlednění velkého množství faktorů při posuzování závažnosti porušení při stanovení výše pokuty, mezi

něž patří zejména výnosy získané protiprávním jednáním nebo potřeba zajistit odrazující účinek pokut, patrně lépe odpovídá zásadám stanoveným v nařízení č. 17, jak byly vyloženy Soudním dvorem, zejména ve výše uvedeném rozsudku *Musique Diffusion française a další v. Komise*, než tvrzená předchozí praxe Komise, jíž se navrhovatelky dovolávají, v níž hrál relevantní obrat přednostní a poměrně mechanickou roli.

261 Navrhovatelky tedy nemohou tvrdit, že metoda výpočtu uvedená v pokynech je tím, že vychází ze základních částek, které nejsou stanoveny v závislosti na relevantním obratu, v rozporu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, jak je vykládán Soudním dvorem.

262 Jak podotkl generální advokát v bodě 73 svého stanoviska, samotné sporné rozhodnutí mimoto prokazuje, že metoda upravená v pokynech umožňuje zohlednit obrat, neboť Komise v tomto rozhodnutí rozdělila navrhovatelky do čtyř kategorií podle jejich velikosti, a podstatně tak rozlišila základní částky.

263 Soud v bodech 295 až 297 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise v tomto ohledu podotkl:

„295 Dále je třeba podotknout, že aby Komise mohla přihlédnout k nepoměru ve velikosti podniků podílejících se na porušení, rozdělila podniky do čtyř

kategorií podle jejich významu na trhu Společenství s výhradou úprav, které měly přihlédnout k potřebě účinného odrazení ([bod] 166 druhý až čtvrtý pododstavec [odůvodnění] rozhodnutí). Ze 168. až 183. [bodu téhož odůvodnění] vyplývá, že pro tyto čtyři kategorie, seřazené podle významu, byly pro výpočet výše pokut stanoveny zvláštní výchozí body ve výši 20, 10, 5 a 1 milion ECU.

296 Pokud jde o stanovení výchozích bodů pro každou z kategorií, Komise v návaznosti na otázku položenou Soudem vysvětlila, že tyto výše odrážejí význam každého podniku v odvětví předizolovaných trubek s přihlédnutím k jeho velikosti a jeho váze ve srovnání s ABB a v souvislosti s kartelovou dohodou. Komise za tímto účelem zohlednila nejen obrat těchto podniků na dotyčném trhu, ale i poměrný význam, který účastníci kartelové dohody každému z nich přidělili, jak to vyplývá z kvót stanovených kartelovou dohodou, jež jsou uvedeny v příloze 60 sdělení výhrad, a z docílených a v roce 1995 předpokládaných výsledků, uvedených v přílohách 169 až 171 sdělení výhrad.

297 Komise navíc ještě zvýšila výchozí bod pro výpočet výše pokuty, jež měla být uložena ABB, až na 50 milionů ECU, aby zohlednila její postavení jako jedné z předních evropských skupin (168. [bod odůvodnění] rozhodnutí).“

264 Je nutno konstatovat, že i když pokyny stanoví předvídatelnou základní částku, která překračuje 20 milionů eur pro velmi závažná porušení, jako jsou porušení

v projednávaném případě, tato částka byla ve sporném rozhodnutí značně upravena pro všechny dotyčné podniky v souladu s postupem Komise připomenutým Soudem, jak je podotknuto v předchozím bodě tohoto rozsudku.

265 Ve sporném rozhodnutí byl totiž výchozí bod stanoven na 10 milionů EUR pro LR A/S, podnik druhé kategorie, na 5 milionů EUR pro Dansk Rørindustri, skupinu Henss/Isoplus a LR GmbH, podniky třetí kategorie, a na 1 milion EUR pro Brugg, podnik čtvrté kategorie. Pokud jde o ABB, byl stanoven specifický výchozí bod na 50 milionů EUR.

266 Z rozboru obsahu pokynů provedeného Soudem vyplývá, jak bylo podotknuto v bodě 251 tohoto rozsudku, že v rozporu s tvrzením navrhovatelek se nejedná o aritmetickou metodu výpočtu, která by neumožňovala individuální úpravu pokut pro každý dotyčný podnik podle poměrné závažnosti jeho účasti na porušení.

267 Jak podotkl generální advokát v bodě 75 svého stanoviska, tento rozbor naopak prokazuje, že pokyny obsahují různé pružné prvky, které umožňují Komisi výkon její posuzovací pravomoci v souladu s ustanoveními článku 15 nařízení č. 17, jak byla vyložena Soudním dvorem, jehož judikatura byla v tomto ohledu připomenuta v bodech 240 až 243 tohoto rozsudku.

- 268 Jak bylo konstatováno v bodě 264 tohoto rozsudku, metoda upravená v pokynech, jak byla použita ve sporném rozhodnutí, ostatně obsahuje značné úpravy výše pokut v závislosti na zvláštностech každého subjektu, zejména pokud jde o základní částky.
- 269 V rozsahu, v němž důvody opravného prostředku musejí být chápány jako kritika Soudu za to, že sporné rozhodnutí nezrušil z důvodu, že jejich relevantní obrat byl nedostatečně zohledněn, je namístě je zamítnout.
- 270 S ohledem na judikaturu Soudního dvora, z níž vyplývá, že obrat je pouze jedním z faktorů, které Komise může zohlednit při výpočtu výše pokut, jak bylo uvedeno v bodě 243 tohoto rozsudku, a vzhledem k tomu, že je nesporné, že ve sporném rozhodnutí byl uvedený obrat zohledněn, je totiž třeba konstatovat, že napadené rozsudky v tomto ohledu nejsou postiženy vadou spočívající v nesprávném právním posouzení.
- 271 V rozsahu, v němž navrhovatelky těmito důvody opravného prostředku zamýšlejí Soudu vytknout některé chyby týkající se zjištění nebo posouzení skutkového stavu, postačí uvést, že nebylo prokázáno žádné zkreslení skutkového stavu a z dokumentů vložených do spisu nevyplývá žádná věcná nesprávnost zjištění Soudu.
- 272 Dansk Rørindustri, skupina Henss/Isoplus, LR A/S a LR GmbH dále uplatňují, že jelikož základní částky nejsou stanoveny v závislosti na relevantním obratu každého podniku, ale v absolutních částkách, které se v případě malých a středních podniků

jeví jako obzvláště vysoké, je meze 10 % celkového obrátu uvedená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 pro podniky jejich velikosti překročena již v úvodním stadiu výpočtu, takže v takové situaci je konečná výše uložené pokuty nakonec vypočítána aritmeticky pouze na základě celkového obrátu.

273 To má za takového předpokladu za následek, že úpravy z titulu délky trvání porušení nebo z důvodu případných přitěžujících nebo polehčujících okolností, které jsou tedy prováděny z výše pohybující se nad úrovní meze 10 % z celkového obrátu, nemohou mít vliv na konečnou výši pokuty, a nejsou tedy zohledněny nebo je k nim přihlédnuto pouze abstraktně a teoreticky.

274 Článek 15 odst. 2 nařízení č. 17 přitom požaduje, aby tyto faktory byly při výpočtu pokuty účinně zohledněny a měly konkrétní vliv na konečnou výši pokuty.

275 Skupina Henss/Isoplus, LR A/S a LR GmbH na tomto základě konečně tvrdí, že Komise přijetím takové metody výpočtu uvedené v pokynech překročila meze své posuzovací pravomoci založené na nařízení č. 17, takže pokyny jsou protiprávní z důvodu nedostatku příslušnosti uvedeného orgánu.

- 276 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že úvahy Soudu, zejména v bodech 287 až 290 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, které vedou k zamítnutí této argumentace, nejsou postiženy vadou spočívající v nesprávném právním posouzení.
- 277 Soud totiž právem v podstatě rozhodl, že horní mez výše pokuty uvedená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 musí být chápána v tom smyslu, že konečná výše pokuty uložené podniku nemůže tuto mez překročit a že pokyny postupují v témže smyslu, jak vyplývá z jejich bodu 5 písm. a).
- 278 Jak Soud právem rozhodl, čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 tedy Komisi nezakazuje, aby se při výpočtu odvolávala na mezitímní částku, která tuto mez překračuje. Nebrání ani tomu, aby tyto mezitímní výpočty zohledňující závažnost a délku trvání porušení byly provedeny z částky převyšující uvedenou mez.
- 279 Pokud se ukáže, že na konci výpočtu musí být konečná výše pokuty snížena o částku převyšující uvedenou horní mez, je skutečnost, že některé faktory, jako je závažnost a délka trvání porušení, skutečně nemají vliv na výši uložené pokuty, pouhým důsledkem použití této horní meze na konečnou částku.
- 280 Jak tvrdila Komise, uvedená horní mez má zabránit ukládání pokut, u nichž lze předvídat, že je podniky s ohledem na svou velikost, tak jak je, byt' jen přibližně

a nedokonale, určena celkovým obratem, nebudou moci zaplatit (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Musique Diffusion française* a další v. *Komise*, body 119 a 121).

281 Jedná se tedy o mez, která je jednotně použitelná na všechny podniky a která závisí na velikosti každého z nich a jež má zabránit pokutám na příliš vysoké nebo nepřiměřené úrovni.

282 Tato horní mez má tak odlišný a samostatný účel ve srovnání s účelem kritérií závažnosti a délky trvání porušení.

283 Jejím jediným možným důsledkem je, že výše pokuty vypočtená na základě těchto kritérií je snížena až na maximálně povolenou úroveň. Její použití znamená, že dotyčný podnik neplatí pokutu, která by v zásadě musela být zaplácena na základě posouzení opírajícího se o uvedená kritéria.

284 Je tomu tak tím spíše, pokud jako v projednávaném případě *Dansk Rørindustri*, skupiny *Henss/Isoplus*, *LR A/S* a *LR GmbH* mohou dotyčné úpravy dále zvýšit výši pokuty.

285 Je totiž nutno konstatovat, že Komise nekonstatovala ohledně těchto navrhovatelek žádnou polehčující okolnost a že základní částka může být z důvodu faktorů zjištěných Komisí upravena pouze nahoru, a to na základě délky trvání porušení a některých přitěžujících okolností.

286 Z toho plyne, že použití horní meze mělo za následek, že uvedeným navrhovatelkám nebyla pokuta zvýšena, k čemuž by v zásadě muselo dojít z důvodu uvedených přitěžujících okolností.

287 V rozporu s tím, co tvrdily Dansk Rørindustri a LR A/S, použití horní meze uvedené v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 tedy neznamená, že výše pokuty byla vypočtena pouze na základě celkového obratu podniku.

288 Okolnost, že se konečná výše pokuty rovná uvedené horní mezi, neznamená, že byla vypočtena pouze na základě této meze, ale že uvedená výše, která by měla být v zásadě stanovena s ohledem na závažnost a délku trvání porušení, byla snížena na úroveň uvedené meze.

289 LR A/S tedy nemůže Soudu vytýkat, že si odporuje, když jednak rozhodl, že podle judikatury Soudního dvora nemůže být posouzení závažnosti porušení při stanovení výše pokuty jediným faktorem, a jednak, že částky pokut mohly být ve sporném rozhodnutí stanoveny na úrovni uvedené horní meze.

290 Skupina Henss/Isoplus s odkazem na bod 2 pátou odrážku pokynů tvrdí, že tyto pokyny zavedly novou přítěžující okolnost vycházející z protiprávních výnosů, kterých podnik mohl díky porušení dosáhnout.

291 Uvedená okolnost není zahrnuta čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17. Krom toho existuje nebezpečí, že zisk podniku bude zohledněn dvakrát, neboť již k němu bylo přihlédnuto při stanovení závažnosti porušení. Pokyny jsou tedy v tomto ohledu protiprávní z důvodu nedostatku příslušnosti Komise k jejich přijetí.

292 Soud však v bodech 454 až 456 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise právem rozhodl, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zisk, kterého mohly podniky na základě svého jednání dosáhnout, patří k faktorům, které hrají roli při posuzování závažnosti porušení, a že zohlednění tohoto faktoru má zajistit odrazující účinek pokuty (viz výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 129).

293 Jedná se tedy jednoznačně o faktor, který může být zohledněn v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 bez ohledu na jeho výslovné uvedení v pokynech.

294 Pokyny stanoví, že je třeba přihlédnout jako k přítěžujícím okolnostem k nezbytnosti zvýšení sankce, aby přesáhla výnosy, jichž bylo protiprávně docíleno díky porušení,

pokud je takový odhad objektivně možný. Jak tvrdila Komise, z toho plyne, že tato přítěžující okolnost směřuje ke zvýšení základní částky, pokud objektivní odhad takových protiprávních výnosů umožní zjištění, že úroveň základní částky je nedostatečná pro vyrovnání zisku, který podnik získá z porušení.

295 Za těchto podmínek pokyny neobsahují inherentní nebezpečí dvojího zohlednění zisku.

296 Z toho plyne, že vznesené důvody opravného prostředku musejí být zamítnuty.

b) K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení zásad proporcionality a rovného zacházení při stanovení pokut ve sporném rozhodnutí podle metody upravené pokyny

297 Dansk Rørindustri, skupina Henss/Isoplus, KE KELIT, LR A/S, Brugg a LR GmbH Soudu vytýkají, že zamítl jejich žalobní důvody vycházející z porušení zásad proporcionality a případně zásady rovného zacházení při stanovení výše pokut podle metody výpočtu upravené pokyny ve sporném rozhodnutí.

298 Uvedené navrhovatelky v podstatě tvrdí, že podle metody upravené v pokynech nejsou základní částky stanoveny v závislosti na relevantním obratu, ale jako

paušální částky, které jsou stanoveny na velmi vysoké úrovni pro podniky jejich velikosti, a sice malé a střední podniky, nazvané ve sporném rozhodnutí podniky druhé a třetí kategorie.

299 Z toho plyne, že pokud jde o takové podniky, je horní mez 10 % celkového obratu uvedená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 již v tomto úvodním stadiu výpočtu výrazně překročena, takže s výjimkou případného snížení na základě sdělení o spolupráci jsou pokuty, které jim byly uloženy, ve skutečnosti stanoveny na úrovni uvedené horní meze, a odpovídají tak maximální výši pokuty.

300 Tato úroveň výše pokut uložených dotčeným navrhovatelkám představuje nerovné zacházení a porušení zásady proporcionality, která jsou zvláště zjevná ve srovnání s výší pokuty uložené ABB, jedinému nadnárodnímu podniku působícímu v odvětví dálkového vytápění a nepochybnému vůdci kartelové dohody, neboť posledně uvedená výše představuje pouze nízké procento celkového obratu ABB před snížením na základě sdělení o spolupráci, a sice 0,36 %.

301 Bez dalšího je třeba odmítnout jako nepřijatelný důvod opravného prostředku vznesený LR A/S, směřující k prokázání porušení zásad proporcionality a rovného zacházení, které mělo vyplývat ze skutečnosti, že této navrhovatelce byla uložena

maximální výše pokuty přes následující polehčující okolnosti, které považuje za nesporné:

- nebyla vůdcem kartelové dohody;

- byla vystavena značnému tlaku ze strany ABB, podstatně silnějšímu podniku, než je navrhovatelka. Porušení vytýkané LR A/S je mimoto podstatně méně závažné než porušení vytýkané ABB;

- LR A/S není podnikem specializovaným na jediný výrobek, neboť uskutečnila pouze 36,8 % svého obratu na relevantním výrobním trhu;

- kartelová dohoda byla původně omezena na Dánsko a význam pro celé Společenství získala pouze v poměrně krátkém období;

- není prokázán zisk, kterého měla LR A/S dosáhnout na základě porušení;

- existuje řada dalších polehčujících okolností.

- 302 Cílem takto formulovaného důvodu opravného prostředku je obecné opětovné přezkoumání pokuty, která byla LR A/S uložena, a v tomto rozsahu je tento důvod opravného prostředku podle judikatury připomenuté v bodech 245 a 246 tohoto rozsudku ve stadiu opravného prostředku nepřipustný.
- 303 Je třeba rovněž připomenout, že předmětem přezkumu Soudního dvora v rámci opravného prostředku je jednak zkoumat, v jakém rozsahu Soud z právního hlediska správně zohlednil všechny podstatné faktory pro posouzení závažnosti určitého chování ve světle článku 85 Smlouvy a článku 15 nařízení č. 17, a jednak ověřit, zda Soud z právního hlediska dostatečně odpověděl na všechny argumenty, jichž se navrhovatelka dovolávala, když se domáhala zrušení nebo snížení pokuty, jak již bylo uvedeno v bodě 244 tohoto rozsudku.
- 304 Soud přitom v bodech 198 až 210 napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise, 292 až 301 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise a 299 až 305 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise mohl rozhodnout, aniž by se dopustil chyby, jež by mohla být vytýkána ve stadiu opravného prostředku, že na úroveň výše pokuty uložené navrhovatelkám spadajícím do druhé a třetí kategorie nelze nahlížet tak, že představuje nerovné zacházení zejména s ohledem na úroveň výše pokuty uložené ABB.
- 305 Soud k tomuto závěru dospěl na základě podrobného zkoumání metody výpočtu výše pokut, jak je uplatňována ve sporném rozhodnutí.
- 306 Soud v tomto ohledu uvedl, že výše pokut byly stanoveny na základě základních částek, jež byly samotné určeny z předpokládané částky 20 milionů EUR uvedené

v pokynech pro velmi závažná porušení a upraveny pro všechny dotyčné podniky zejména podle jejich velikosti a poměrné závažnosti jejich účasti na porušení.

- 307 Základní částka tak byla stanovena na 5 milionů EUR pro Dansk Rørindustri, LR A/S a LR GmbH. Soud rovněž poukázal na to, že základní částka stanovená pro ABB byla zvýšena na 50 milionů EUR, aby bylo přihlédnuto k jejímu postavení jako jedné z předních evropských skupin v dotyčném odvětví.
- 308 Soud krom toho podotkl, že základní částka stanovená pro ABB byla po svém zvýšení z důvodu délky trvání porušení dále zvýšena o 50 % na základě přítěžujících okolností, mezi nimiž i okolnosti, že byla vůdcem kartelové dohody.
- 309 Jeví se ostatně, že procenta uvedená v tomto ohledu pro Dansk Rørindustri, LR A/S a LR GmbH byla stanovena na podstatně nižších úrovních s ohledem na jejich příslušné a méně významné role, které tyto podniky v kartelové dohodě hrály, jak vyplývá zejména z bodu 306 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise.
- 310 V bodech 210 napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise, 298 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise a 304 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise

dospěl Soud k závěru, aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, že s ohledem na všechny zohledněné relevantní faktory je rozdíl mezi výchozím bodem stanoveným jednak pro Dansk Rørindustri, LR A/S a LR GmbH a jednak pro ABB objektivně odůvodněný.

- 311 Opodstatněnost tohoto závěru je ostatně posílena mnoha úvahami obsaženými ve sporném rozhodnutí k délce trvání porušení a přitěžujícím okolnostem, které jsou výrazně rozlišeny podle závažnosti účasti každého dotčeného podniku na dotčeném porušení.
- 312 Jak Soud právem rozhodl, zejména v bodech 442 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise a 278 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, ze zásad připomenutých v bodech 240 až 243 tohoto rozsudku vyplývá, že Komise není povinna při stanovování výše pokut podle závažnosti a délky trvání dotčeného porušení zajistit v případě, že pokuty jsou ukládány několika podnikům podílejícím se na témže porušení, aby jí vypočtené konečné částky pokut pro dotčené podniky vyjadřovaly veškeré rozdíly mezi nimi, pokud jde o jejich celkový obrat nebo jejich relevantní obrat.
- 313 Soud tedy právem zamítl námitku protiprávnosti vznesenou skupinou Henss/Isoplus v rozsahu, v němž se opírá o protiprávnost pokynů z důvodu porušení zásady rovného zacházení, neboť metoda výpočtu, kterou pokyny obsahují, není založena na obratu dotčených podniků.

- 314 Důvod opravného prostředku vznesený v tomto ohledu skupinou Henss/Isoplus tedy nelze přijmout.
- 315 Soud ze zásad připomenutých v bodech 240 až 243 tohoto rozsudku rovněž právem dovodil, že Komisi nemůže být vytýkáno, že stanovila výchozí bod, který vedl k vyšší konečné výši pokuty, než jaká byla uložena ABB, v procentech celkového obratu.
- 316 Soud v zásadě na základě týchž úvah, které byly shrnuty v bodech 306 až 310 tohoto rozsudku, zamítl v bodech 303 a 304 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise argument, že Komise nedostatečně přihlédla k relevantnímu obratu LR A/S, což vedlo k tomu, že této společnosti byla uložena diskriminační pokuta ve srovnání s pokutami uloženými podnikům třetí kategorie.
- 317 Důvod opravného prostředku vznesený v tomto ohledu LR A/S, v rozsahu, v němž je přípustný, tedy nelze přijmout.
- 318 Důvod opravného prostředku vycházející z tvrzené diskriminace ve srovnání s podniky čtvrté kategorie a vznesený uvedenou navrhovatelkou není v rámci tohoto opravného prostředku přípustný, neboť ze žaloby této společnosti došlé Soudu vyplývá, že tento důvod v ní nebyl vznesen.

- 319 Na základě týchž úvah rozvinutých v bodech 306 až 310 tohoto rozsudku mohl Soud rovněž rozhodnout, aniž by se dopustil jakéhokoli nesprávného právního posouzení, že takto uložené pokuty nejsou nepřiměřené.
- 320 Vzhledem k tomu, že Soud při svém posouzení přiměřenosti výše pokut z právního hlediska správně zohlednil veškeré podstatné faktory pro posouzení závažnosti určitého chování ve světle článku 85 Smlouvy a článku 15 nařízení č. 17 a že krom toho není prokázáno, že by Soud z právního hlediska nedostatečně odpověděl na všechny argumenty, jichž se dovolávaly navrhovatelky směřující ke zrušení nebo snížení pokuty, jsou argumenty uvedené navrhovatelkami za účelem prokázání, že ten či onen faktor byl Soudem pouze nedostatečně zohledněn, ve stadiu opravného prostředku nepřipustné.
- 321 Dansk Rørindustri a LR GmbH Soudu vytýkají, že nezrušil sporné rozhodnutí z důvodu, že použití horní meze uvedené v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 na konečnou výši pokuty mělo za následek, že pro některé podniky, mezi nimiž i tyto navrhovatelky, se úpravy základní částky, které byly pro tyto podniky absolutně nebo relativně příznivé, neodrazily v této konečné částce, neboť byly provedeny z částky překračující horní mez, zatímco pro jiné podniky podílející se na téže kartelové dohodě se takové úpravy v konečné částce jim uložené pokuty skutečně odrazily. Takový výsledek je v rozporu se zásadou rovného zacházení.
- 322 LR GmbH v tomto ohledu kritizuje skutečnost, že relativně kratší délka trvání porušení zjištěného vůči ní ve srovnání s jinými podniky, jako je ABB, se v konečné částce její pokuty neodrazila, zatímco v případech ostatních podniků, jako jsou Brugg

a KE KELIT, se tak stalo, takže konečná výše jejich pokuty nemusela být snížena na úroveň horní meze uvedené v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17. Dansk Rørindustri Soudu zejména vytýká, že se kratší délka trvání zjištěného porušení neodrazila v konečné výši její pokuty.

323 Jak přitom vyplývá z bodů 278 až 283 tohoto rozsudku, takový výsledek nemůže být kritizován s ohledem na zásadu rovného zacházení, jelikož je pouhým důsledkem použití uvedené horní meze na konečnou výši pokuty vzhledem k tomu, že se ukázalo, že v případě těchto navrhovatelek byla horní mez překročena.

324 Krom toho je namístě přezkoumat tři specifické důvody opravného prostředku, které vycházejí z porušení zásad rovného zacházení a proporcionality.

325 LR A/S nejprve Soudu v rámci svého prvního důvodu opravného prostředku vytýká, že v bodě 308 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise zamítl její argument, že pokuta je nepřiměřená, neboť Komise nepřihlédla ke schopnosti této navrhovatelky zaplatit pokutu a stanovila tak její výši na úrovni, která ohrožuje její přežití.

326 Projednávaný důvod opravného prostředku však nelze přijmout.

327 Soud totiž v uvedeném bodě právem rozhodl, že Komise není při stanovení výše pokuty povinna zohlednit ztrátovou finanční situaci podniku, neboť uznání takové povinnosti by znamenalo poskytnout neodůvodněné soutěžní výhody podnikům, které se nejméně přizpůsobily tržním podmínkám (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 8. listopadu 1983, IAZ International Belgium a další v. Komise, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Recueil, s. 3369, body 54 a 55).

328 KE KELIT svým druhým důvodem opravného prostředku Soudu dále vytýká, že v bodech 167, 169 a 170 napadeného rozsudku KE KELIT v. Komise rozhodl, že Komisi nelze vytýkat, že pokutu, jí uloženou, o 10 % zvýšila z titulu délky trvání porušení, které jí bylo vytknuto, a sice přibližně patnáct měsíců, zatímco tato délka trvání činila dvanáct měsíců, a nepodléhala tedy žádnému zvýšení.

329 Pokud jde o střednědobé porušení ve smyslu bodu 1 B prvního pododstavce druhé odrážky pokynů – a sice porušení od jednoho do pěti let, pro něž může maximální zvýšení dosáhnout 50 % – muselo být zvýšení z důvodu tří měsíců překračujících období jednoho roku, pro něž není upravena žádná dodatečná částka, jak vyplývá z bodu 1 B prvního pododstavce první odrážky týchž pokynů, vypočteno lineárně pro každý měsíc překročení. Zvýšení tedy činilo 1,042 % měsíčně, 50 % děleno čtyřiceti osmi měsíci, tedy 3,126 % za tři měsíce překročení.

- 330 Tento lineární přístup je nutný na základě zásady rovného zacházení, podle níž se musejí rozdíly mezi podniky účastnicími se kartelové dohody, pokud jde o délku trvání porušení, odrazit ve výši pokuty.
- 331 Samotný Soud tak mimoto postupoval v bodech 214 až 216 napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise, když snížil pokutu o 1 % za měsíc, v němž nebylo porušení podle Soudu prokázáno.
- 332 V důsledku toho Soud porušil zásadu rovného zacházení, když neuplatnil stejný přístup vůči KE KELIT (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Weig v. Komise, C-280/98 P, Recueil, s. I-9757, bod 63).
- 333 Projednávaný důvod opravného prostředku není opodstatněný.
- 334 Soud v bodech 167 až 171 napadeného rozsudku KE KELIT v. Komise v podstatě rozhodl, že zjištěná délka trvání porušení v případě KE KELIT nebyla nepřiměřená, neboť Komise se ve sporném rozhodnutí o tento lineární přístup neopřela.
- 335 Jak vyplývá ze 170. a 178. bodu odůvodnění sporného rozhodnutí, na které se Soud odvolává v bodě 170 uvedeného napadeného rozsudku, Komise zohlednila pro

všechny podniky skutečnost, že zaprvé byla opatření v úvodní fázi neúplná a mimo dánský trh měla omezený účinek, že zadruhé došlo mezi koncem roku 1993 a počátkem roku 1994 k pozastavení těchto opatření a že zatřetí dosáhla své nejrozvinutější formy teprve vytvořením kartelové dohody s významem pro celé Společenství v letech 1994 a 1995.

336 S ohledem na širokou posuzovací pravomoc Komise v oblasti stanovování výše pokuty mohl Soud dovodit, aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, že zvýšením z titulu délky trvání porušení zjištěného v případě KE KELIT nebyla porušena zásada rovného zacházení.

337 Pokud jde o argument vznesený KE KELIT vycházející z napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise, z judikatury Soudního dvora sice vyplývá, že výkon soudního přezkumu v plné jurisdikci nemůže při stanovení výše pokut vést k diskriminaci mezi podniky, které se účastnily dohody, jež je v rozporu s čl. 85 odst. 1 Smlouvy, a že pokud se Soud zamýšlí odklonit specificky s ohledem na jeden z těchto podniků od metody výpočtu prováděné Komisí, kterou nezpochybnil, je nezbytné, aby tento odklon v napadeném rozsudku vysvětlil (viz zejména rozsudek ze dne 18. září 2003, Volkswagen v. Komise, C-338/00 P, Recueil, s. I-9189, bod 146).

338 Tato zásada se nicméně v projednávaném případě nepoužije, neboť je nesporné, že výše pokuty uložené KE KELIT nebyla stanovena Soudem v rámci výkonu soudního přezkumu v plné jurisdikci, ale Komisí ve sporném rozhodnutí.

- 339 Z kombinované četby bodů 55 a 215 napadeného rozsudku Dansk Rørindustri v. Komise mimoto vyplývá, že se Soud nezamýšlel odklonit od metody výpočtu uplatňované Komisí, ale naopak se chtěl ujistit, že tři faktory zohledněné Komisí při posuzování délky trvání porušení, jak je uvedeno v bodě 335 tohoto rozsudku, se odrážejí v období zjištěném v případě Dansk Rørindustri.
- 340 Krom toho není prokázáno, že by situace KE KELIT byla srovnatelná se situací Dansk Rørindustri, zvláště když se v případě prvního podniku jedná o střednědobé porušení ve smyslu bodu 1 B pokynů, a sice od jednoho do pěti let, zatímco druhému podniku bylo vytknuto dlouhodobé porušení ve smyslu téhož ustanovení, a sice nad pět let.
- 341 Brugg svým čtvrtým důvodem opravného prostředku konečně kritizuje body 149 až 157 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise.
- 342 Komise podle ní stanovila poměr, který je sám o sobě přiměřený, od pěti do jedné jako specifický výchozí bod pro výpočet příslušné pokuty pro podniky třetí a čtvrté kategorie.
- 343 Nicméně vzhledem k tomu, že základní částka stanovená pro podniky třetí kategorie již překračovala horní mez 10 % uvedenou v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, bylo od tohoto poměru upuštěno z důvodu snížení této částky na částku na úrovni horní meze.

344 Podle uvedené navrhovatelky bylo tedy namísto snížit rovněž základní částku v případě podniků čtvrté kategorie, aby byl v tomto stadiu výpočtu obnoven poměr od pěti do jedné.

345 Projednávaný důvod opravného prostředku musí být zamítnut.

346 Soud totiž tento důvod právem zamítl z důvodu uvedeného v bodě 155 napadeného rozsudku *Brugg Rohrsysteme v. Komise*, že okolnost, že zohledněný výchozí bod pro podniky třetí kategorie vedl k částkám, které musely být sníženy, aby bylo možné vzít v úvahu mez 10 % obratu upravenou v článku 15 nařízení č. 17, nelze považovat za diskriminaci, ačkoli takové snížení nebylo nezbytné pro podniky čtvrté kategorie. Toto rozdílné zacházení je totiž pouze přímým důsledkem maximální meze, jíž pokuty podle uvedeného nařízení podléhají, jejíž legalita nebyla zpochybněna a která se zjevně uplatní pouze v případech, kdy předpokládaná výše pokuty překračuje 10 % obratu dotyčného podniku, jak bylo uvedeno v bodech 278 až 283 tohoto rozsudku.

347 Z výše uvedeného vyplývá, že důvody opravného prostředku, kterých se navrhovatelky dovolávají z důvodu porušení zásad proporcionality a rovného zacházení, musejí být v plném rozsahu zamítnuty.

c) K důvodům opravného prostředku vzneseným skupinou Henss/Isoplus a vycházejícím z porušení práv obhajoby při posuzování přitěžujících okolností

348 Třetí částí svého prvního důvodu opravného prostředku skupina Henss/Isoplus Soudu vytýká, že se dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodech 474 až 481 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise zamítl námitku protiprávnosti vznesenou vůči pokynům a zejména jejich bodu 2 druhé odrážce, který upravuje zvýšení základní částky „pro přitěžující okolnosti, jako jsou například [...] odmítnutí jakékoli spolupráce, nebo dokonce snahy zabraňovat Komisi v provádění šetření“.

349 Pokyny podle této navrhovatelky v tomto ohledu porušují práva obhajoby, a musejí být tedy prohlášeny za nepoužitelné, neboť tato přitěžující okolnost se použije, pokud podnik vykonává svá práva obhajoby, zejména pokud v souladu s judikaturou odmítne poskytnout informace ve smyslu článku 11 nařízení č. 17 z důvodu, že tyto informace mohou vést k jeho stíhání.

350 Tento důvod opravného prostředku nemůže být přijat.

351 Jak totiž Soud v bodě 475 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise právem připomněl, může jednání podniku v průběhu správního řízení patřit k faktorům, k nimž je namísto přihlédnout při stanovení výše pokuty (viz zejména rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Finnboard v. Komise, C-298/98 P, Recueil, s. I-10157, bod 56).

- 352 Jak vyplývá z bodu 478 uvedeného napadeného rozsudku, bod 2 druhá odrážka pokynů musí být chápán v tom smyslu, že podniku, který zpochybňuje stanovisko Komise a poskytne pouze spolupráci, k níž je povinen podle nařízení č. 17, nebude z tohoto důvodu uložena vyšší pokuta (viz výše uvedený rozsudek Finnboard v. Komise, bod 58).
- 353 Přítěžující okolnost, kterou představuje odmítnutí jakékoli spolupráce či dokonce snahy zabraňovat Komisi v provádění šetření, tedy nemůže být použita v případě pouhého výkonu práv obhajoby.
- 354 Druhou částí svého třetího důvodu opravného prostředku krom toho skupina Henss/Isoplus Soudu vytýká, že se dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodech 555 až 565 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise rozhodl, že její základní právo obhajovat se nebylo porušeno tím, že Komise vůči ní posoudila jako přítěžující okolnost skutečnost, že se pokusila uvedený orgán oklamat ohledně skutečných vztahů mezi podniky této skupiny.
- 355 Podle uvedené navrhovatelky Soud neprávem rozhodl, že jí Komise mohla vytýkat, že popřela existenci vztahů spadajících do oblasti práva společností a neodhalila striktně důvěrné vztahy mezi jednotlivými společnostmi.
- 356 Skupina Henss/Isoplus tímto jednáním pouze vykonávala své právo obhajovat se, takže tyto skutečnosti nemohly být Komisí posouzeny jako přítěžující okolnosti v její neprospěch.

- 357 Tento argument vychází z nesprávného porozumění bodů 556 až 560 uvedeného napadeného rozsudku.
- 358 Soud totiž v těchto bodech rozhodl, že uvedená skupina se při správním řízení neomezila na to, že by zpochybnila posouzení skutkového stavu, jakož i právního stanoviska Komise, ale předložila jí neúplné a částečně nesprávné informace.
- 359 Soud k tomuto závěru dospěl v zásadě po samostatném posouzení důkazních materiálů, které mu byly předloženy, a především s ohledem na přezkum odpovědí na žádosti o informace, jakož i vyjádření ke sdělení výhrad předložené skupinou Henss/Isoplus.
- 360 Krom toho v rozporu s názorem uvedené navrhovatelky neznamená bod 557 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, že by Soud konstatoval, že žádost o informace zasláná navrhovatelce na základě článku 11 nařízení č. 17 obsahovala otázku týkající se speciálně důvěrných vztahů mezi podniky uvedené skupiny, které Komise ostatně neměla a nemohla znát.
- 361 Soud naproti tomu pouze konstatoval, že v odpovědi na obecnější otázku, jíž žádal dotčenou navrhovatelku o specifikaci všech skutečností týkajících se schůzek uskutečněných mezi konkurenčními společnostmi a zejména účastníků těchto schůzek, jejich jmen, podniku a funkce, poskytla uvedená navrhovatelka některé neúplné a částečně nesprávné informace.

362 V tomto ohledu tedy zjevně neexistuje žádný rozpor mezi tímto zjištěním a spisem. Vada řízení tvrzená v tomto ohledu skupinou Henss/Isoplus jako část jejího sedmého důvodu opravného prostředku tedy musí být zamítnuta.

363 S ohledem na výše uvedené musejí být důvody opravného prostředku vznesené skupinou Henss/Isoplus a vycházející z porušení práv obhajoby při posuzování přitěžujících okolností zamítnuty.

d) K důvodu opravného prostředku vznesenému LR A/S a vycházejícímu z nezohlednění polehčujících okolností

364 Svým třetím důvodem opravného prostředku LR A/S Soudy vytýká, že v bodech 336 až 346 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise rozhodl, že se Komise mohla legitimně domnívat, že v souvislosti s ní nelze konstatovat žádnou polehčující okolnost.

365 LR A/S v tomto ohledu nejprve tvrdí, že její pokuta měla být snížena z důvodu následujících polehčujících okolností:

- její podřízené postavení vůči ABB, nejsilnějšímu subjektu a jediné nadnárodní skupině v odvětví dálkového vytápění a vůdci kartelové dohody;

— hospodářský tlak, který vyvíjela ABB na LR A/S jak ohledně účasti na kartelové dohodě, tak ohledně provádění rozhodnutí přijatých kartelem;

— skutečnost, že porušení vytýkaná ABB byla závažnější než porušení zjištěná v případě LR A/S.

366 Soud přitom v bodě 338 uvedeného napadeného rozsudku právem rozhodl, že zejména střední velikost této navrhovatelky nemůže představovat polehčující okolnost.

367 Pokud jde konkrétněji o její postavení vůči ABB, LR A/S uplatňuje, že v rozporu s tím, co rozhodl Soud v bodě 339 téhož napadeného rozsudku, vyžadovala nutnost stanovit výši pokuty, která jí byla uložena na základě všech relevantních individuálních faktorů, aby se tlaky vyvíjené ABB na ostatní podniky účastnící se kartelové dohody, jako je LR A/S, projevíly snížením její vlastní pokuty, a nikoli jen zvýšením pokuty ABB.

368 Posledně uvedená úprava ostatně nezajišťovala, že pokuta odráží případné rozdíly mezi situací LR A/S a situací jiných podniků, které takovým tlakům vystaveny nebyly nebo jim byly vystaveny v menší míře, a vedla k systematické diskriminaci této navrhovatelky vůči těmto podnikům.

- 369 Soudu však nemůže být vytýkáno, že uvedený důvod zamítl z důvodu, že LR A/S mohla tlaky, jimž byla vystavena, oznámit příslušným orgánům a podat ke Komisi stížnost podle článku 3 nařízení č. 17, místo aby se kartelové dohody účastnila.
- 370 Existence takových tlaků totiž nemění nic na skutečnosti a závažnosti porušení, jehož se uvedená navrhovatelka dopustila.
- 371 LR A/S konečně zpochybňuje bod 345 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise, jímž Soud rozhodl, že zavedení programu touto navrhovatelkou na uvedení v soulad nemůže být kvalifikováno jako polehčující okolnost, jež by vedla ke snížení pokuty. Soud tak porušil dobře ustálenou praxi.
- 372 Tento argument nelze přijmout.
- 373 Soud se totiž nedopustil žádného nesprávného právního posouzení, když v dotyčném bodě uvedeného rozsudku rozhodl, že je sice důležité, že LR A/S přijala opatření, aby zabránila novým porušením soutěžního práva Společenství v budoucnu ze strany jejich zaměstnanců, tato skutečnost však nemění nic na existenci porušení, které bylo v projednávaném případě konstatováno. Soud právem rozhodl, že tato okolnost sama o sobě neukládala Komisi, aby z titulu polehčující okolnosti snížila částku pokuty této navrhovatelky.

374 S ohledem na výše uvedené je namístě přezkoumávaný důvod opravného prostředku zamítnout.

e) K důvodům opravného prostředku vzneseným skupinou Henss/Isoplus a LR A/S a vycházejícím z nezohlednění nebo nedostatečného zohlednění jejich spolupráce během správního řízení

375 První částí svého třetího důvodu opravného prostředku skupina Henss/Isoplus Soudu vytýká, že v bodech 607 až 623 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise rozhodl, že Komise právem zamítla snížení částky její pokuty na základě sdělení o spolupráci, a že tedy uvedený orgán v tomto ohledu neporušil čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17.

376 Skupina Henss/Isoplus v tomto ohledu Soudu nejprve vytýká, že v bodech 609 a 610 uvedeného napadeného rozsudku rozhodl, že Komise právem zamítla snížení její pokuty na základě bodu 3 šesté odrážky pokynů z důvodu, že takové snížení předpokládá, že se jedná o porušení, které nespadá do rozsahu působnosti sdělení o spolupráci, zatímco kartelová dohoda srovnatelná s dotčenou kartelovou dohodou jednoznačně spadá do tohoto rozsahu působnosti, jak je popsán v kapitole A bodě 1 tohoto sdělení.

377 Znění této kapitoly A bodu 1 neuvádí, že by uvedené sdělení bylo použitelné výlučně na taková porušení.

- 378 Ze sdělení o spolupráci rovněž nevyplývá, že by Komise mohla přihlédnout k částečnému přiznání nebo částečné spolupráci pouze na základě tohoto sdělení. Takto restriktivní výklad je v každém případě v rozporu s článkem 6 EÚLP a zásadou presumpce nevinny jako obecné právní zásady Společenství.
- 379 Argumentace skupiny Henss/Isoplus v tomto ohledu vychází z chybného porozumění bodů 609 a 610 téhož napadeného rozsudku.
- 380 Soud se totiž na základě výkladu bodu 3 šesté odrážky pokynů, který ostatně není postižen vadou spočívající v nesprávném právním posouzení, omezil na zjištění, že zde uvedená specifická polehčující okolnost se použije pouze na porušení, která nespádají do rozsahu působnosti sdělení o spolupráci.
- 381 Je přitom nesporné, jak tvrdí Soud, že se v projednávaném případě jedná o kartelovou dohodu, a tedy o porušení, které spadá do rozsahu působnosti uvedeného sdělení.
- 382 Soud tedy právem dospěl k závěru, že Komisi nelze vytýkat, že nezohlednila spolupráci této navrhovatelky z titulu uvedené polehčující okolnosti.

- 383 Skupina Henss/Isoplus dále tvrdí, že poslední věta bodu 615 uvedeného napadeného rozsudku je postižena vadou řízení, jelikož spis uvádí, že všechny společnosti patřící do této skupiny ve své odpovědi na sdělení výhrad přiznaly, že se účastnily kartelové dohody s významem pro celé Společenství mezi koncem roku 1994 a počátkem roku 1996.
- 384 Uvedená navrhovatelka tímto důvodem opravného prostředku Soudu především vytýká, že rozhodl, že popření účasti dotyčných společností uvedené skupiny na kartelové dohodě učiněné v jejich vyjádření ke sdělení výhrad nebylo omezeno na období před říjnem 1994, ale vztahovalo se na celou délku trvání zjištěného porušení.
- 385 Argumentace uvedená v tomto ohledu skupinou Henss/Isoplus před Soudním dvorem přitom nijak neumožňuje prokázat, že Soud v tomto ohledu nevzal v úvahu dosah odpovědi na sdělení výhrad, když je vyložil tak, že dotyčné společnosti této skupiny v tomto dokumentu popřely svou účast na kartelové dohodě po celou dobu jejího trvání.
- 386 Z dokumentů vložených do spisu tedy nevyplývá, že by zjištění Soudu byla v tomto ohledu postižena věcnou nesprávností.

- 387 Skupina Henss/Isoplus konečně uplatňuje, že v rozporu s tím, co rozhodl Soud, byla Komise podle kapitoly D sdělení o spolupráci povinna jí výrazně snížit výši pokuty.
- 388 Snížení pokuty podle uvedené kapitoly D tohoto sdělení na rozdíl od jeho kapitol B a C nevyžaduje trvalou a úplnou spolupráci, ale podléhá jedině podmínce, a sice předložení určitých informací nebo určitých dokumentů nebo jiných důkazních materiálů, které přispějí k potvrzení existence porušení, před zasláním sdělení výhrad.
- 389 Jak Soud v bodě 617 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, tak Komise při slyšení a v 110. a 180. bodě odůvodnění sporného rozhodnutí přitom uznaly, že spolupráce a přiznání navrhovatelek, i když byly pouze částečné, v zásadě splňují podmínky pro použití kapitoly D bodu 2 první odrážky sdělení o spolupráci.
- 390 Podle skupiny Henss/Isoplus jí snížení této pokuty nemohlo být zamítnuto z důvodu existence přitěžujících okolností nebo z důvodu, že Komisi při výkonu svých práv obhajoby neoznámila některé okolnosti, předložila jí některé mylné informace nebo popřela některé skutečnosti.

- 391 Projednávaný důvod opravného prostředku musí být zamítnut.
- 392 Z bodu 617 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise sice vyplývá, jak podotýká uvedená navrhovatelka, že Soud uznal její spolupráci, byť nebyla rozhodující, a přiznání, byť částečná.
- 393 Soud nicméně právem a aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, které by mohlo být namítáno ve stadiu opravného prostředku, rozhodl, že tyto informace poskytnuté uvedenou navrhovatelkou, které v zásadě mohou spadat pod situace, jež umožňují snížení částky pokuty na základě kapitoly D bodu 2 sdělení o spolupráci, nemusely nutně vést Komisi k tomu, aby z titulu tohoto sdělení přiznala této navrhovatelce snížení pokuty.
- 394 Komise má totiž v tomto ohledu posuzovací pravomoc, jak vyplývá ze samotného znění uvedeného bodu 2 a konkrétně z úvodních slov „Tak tomu může být zejména v případě [...]“.
- 395 Navíc a především může být snížení na základě sdělení o spolupráci odůvodněné pouze tehdy, pokud poskytnuté informace a obecněji jednání dotčeného podniku mohou být považovány v tomto ohledu za prokazující skutečnou spolupráci z jeho strany.

- 396 Jak vyplývá ze samotného pojmu spolupráce, jak je používán v textu sdělení o spolupráci, a zejména v úvodu a v kapitole D bodě 1 tohoto sdělení, může být totiž snížení pokuty na základě uvedeného sdělení poskytnuto pouze tehdy, svědčí-li jednání dotčeného podniku o takovém duchu spolupráce.
- 397 Jak přitom Soud konstatoval v bodech 618 a 622 uvedeného napadeného rozsudku, skupina Henss/Isoplus se v projednávaném případě vzhledem k poskytnutí neúplných a částečně nesprávných informací nemůže na takové jednání odvolávat.
- 398 V rozporu s tím, co tvrdí uvedená navrhovatelka, tak Soud neporušil tvrzenou zásadu trestního práva, podle níž musí jakékoli přiznání, byť jen částečné, nutně vyústit ve snížení pokuty, a ostatně ani práva obhajoby nebo zásadu *non bis in idem*.
- 399 Pokud jde o snížení výše pokuty, jehož cíl spočívá v odměnění podniku za jeho příspěvek během správního řízení, který Komisi umožnil zjistit porušení s menšími obtížemi a případně jej ukončit, bylo by nesmyslné, jak tvrdí uvedený orgán, mu takovému snížení ukládat, pokud dotčený příspěvek neumožňuje dosáhnout tohoto cíle, ale naopak mu dokonce zabránil.

- 400 Jak již bylo rozhodnuto v bodech 358 až 362 tohoto rozsudku, skupina Henss/Isoplus nemůže v situaci, jako situace v projednávaném případě, uplatňovat, že byla porušena její práva obhajoby.
- 401 Uvedená navrhovatelka totiž nebyla povinna přikročit k jakékoli spolupráci nebo přiznání. Práva obhajoby navíc neznamenají právo na sdělení neúplných a částečně nesprávných informací.
- 402 Porušení zásady *non bis in idem*, pokud by se opíralo o okolnost, že dotčené jednání již bylo zohledněno jako přitěžující okolnost, by rovněž nemohlo být zjištěno.
- 403 Skutečnost, že podnik není odměněn za spolupráci, která Komisi neumožnila zjistit porušení s menšími obtížemi a případně jej ukončit, nemůže být považována za sankci přístupující k trestu, který představuje uznání přitěžující okolnosti.
- 404 LR A/S svým čtvrtým důvodem opravného prostředku uplatňuje, že body 359 až 370 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise jsou postiženy vadou spočívající

v nesprávném právním posouzení tím, že v nich Soud schválil úroveň snížení výše pokuty poskytnuté Komisí z titulu spolupráce této navrhovatelky během správního řízení, a sice 30 %, zatímco podle uvedené navrhovatelky měla z tohoto titulu právo na vyšší snížení.

405 Zaprvé, jak již bylo rozhodnuto v bodech 191 až 196 tohoto rozsudku v odpovědi na druhý důvod opravného prostředku téže navrhovatelky, nemůže se posledně uvedená opírat o jakékoli legitimní očekávání ohledně tvrzené rozhodovací praxe Komise, jak existovala v době její spolupráce a která byla v projednávaném případě výhodnější než sdělení o spolupráci.

406 Čtvrtý důvod opravného prostředku vznesený LR A/S musí být tedy zamítnut v rozsahu, v němž na takovém základě směřuje ke zpochybnění bodů 361 a 366 uvedeného napadeného rozsudku.

407 Uvedená navrhovatelka zadruhé tvrdí, že jí mělo být poskytnuto vyšší snížení pokuty z důvodu, že byla prvním podnikem spolupracujícím s Komisí, což vedlo ostatní podniky k tomu, aby učinily totéž.

408 V tomto ohledu postačí konstatovat, že v bodech 363 až 365 uvedeného napadeného rozsudku Soud po samostatném posouzení skutkových okolností rozhodl, že výše snížení poskytnutého LR A/S z titulu její spolupráce byla přiměřená, zvláště proto,

že ze sporného rozhodnutí vyplývá, že Komise nebyla ochotna poskytnout snížení výše pokuty o 50 % podnikům, které jí nesdělily informace před obdržáním žádosti o informace, a že je nesporné, že táž navrhovatelka předala uvedenému orgánu dokumenty teprve poté, co od ní takovou žádost obdržela.

- 409 LR A/S Soudu zatřetí vytýká, že v bodě 368 téhož rozsudku zamítl její argument, že měla právo na osvobození od pokuty za období po šetření, neboť byla prvním podnikem, který poukázal na to, že kartelová dohoda pokračovala i po šetření Komise.
- 410 Důvod uvedený Soudem v uvedeném bodě 368, podle něž musí být porušení, a tedy i snížení pokuty, při posuzování spolupráce posuzováno jako celek, tedy není rozhodující a nebrání poskytnutí tohoto výraznějšího snížení.
- 411 Soud v tomto ohledu rozhodl, aniž by se dopustil nesprávného právního posouzení, které by mohlo být kritizováno ve stadiu opravného prostředku, že pokračování kartelové dohody, zejména po provedeném šetření, představuje nedílný aspekt porušení a že toto porušení mohlo být při použití sdělení o spolupráci posuzováno pouze globálně.

- 412 Pokud jde o výši snížení, která byla LR A/S zpochybněna, nejsou úvahy Soudu uvedené v bodě 368 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise a založené na sdělení o spolupráci postiženy žádnou vadou spočívající v nesprávném právním posouzení ohledně výkladu uvedeného sdělení. Projednávaný důvod opravného prostředku tedy nelze přijmout.
- 413 LR A/S začtvrté uplatňuje, že Soud ji postihl za pouhý výkon jejích práv obhajoby, když v bodech 240 až 245 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise rozhodl, že ABB může být poskytnuto snížení výše pokuty o více než 30 % z důvodu, že tato navrhovatelka zejména na rozdíl od LR A/S nepopřela věcnou správnost základních skutečností po obdržení sdělení výhrad. Soud tak porušil základní zásady, jak jsou zakotveny zejména v článku 6 EÚLP, a navíc s ní zacházel diskriminujícím způsobem.
- 414 Z bodu 243 napadeného rozsudku ABB Asea Brown Boveri v. Komise přitom vyplývá, že Soud, odvolávaje se na 26. bod druhý pododstavec a na 27. bod pátý pododstavec odůvodnění sporného rozhodnutí, konstatoval, že LR A/S na rozdíl od ABB tvrdila, že před rokem 1994 kartelová dohoda mimo dánský trh neexistovala a že krom toho neexistovala žádná pokračující kartelová dohoda. Popřela mimoto, že by se účastnila akcí směřujících k vyloučení Powerpipe nebo že by tyto sankce prováděla.
- 415 Za těchto podmínek nemůže být Soudu vytýkáno jakékoli diskriminující zacházení vůči LR A/S ve srovnání s ABB.

- 416 LR A/S nebyla v rozporu se svým tvrzením diskriminována ve srovnání s ABB z prostého důvodu výkonu svých práv obhajoby.
- 417 ABB se totiž v projednávaném případě na rozdíl od ostatních podniků, jako je LR A/S, rozhodla vzdát se práva popřít základní skutečnosti popsané Komisí, jakož i její závěry, a v tomto ohledu s tímto orgánem plně spolupracovala, aby mohla získat dodatečné snížení výše pokuty.
- 418 Jedná se tedy o svobodnou volbu ABB, na jejímž základě Komise této společnosti poskytla příznivé zacházení.
- 419 Tato cesta přitom byla otevřená i LR A/S. Z toho nelyne, že by neposkytnutím dodatečného snížení pokuty LR A/S z důvodu, že se rozhodla nejít uvedenou cestou, byl tento podnik nucen v rozporu s článkem 6 EÚLP vypovídat pod pohrůžkou sankce nebo byl potrestán z důvodu prostého výkonu svých práv obhajoby.

420 S ohledem na výše uvedené musí být čtvrtý důvod opravného prostředku vznesený LR A/S zamítnut v plném rozsahu.

D – K důvodům opravného prostředku týkajícím se práva být vyslechnut a povinnosti uvést odůvodnění

1. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení práva být vyslechnut

421 Dansk Rørindustri (třetí důvod opravného prostředku), skupina Henss/Isoplus (první dva důvody opravného prostředku), KE KELIT (čtvrtý důvod opravného prostředku), Brugg (třetí důvod opravného prostředku) a LR GmbH (čtvrtý důvod opravného prostředku) Soudu svými příslušnými důvody opravného prostředku vytýkají, že zamítl jejich důvody vycházející z porušení práva být vyslechnut tím, že v projednávaném případě nemohly během správního řízení a především v odpovědi na sdělení výhrad předložit své stanovisko k otázce údajného zpětného použití pokynů, neboť Komise v žádném okamžiku správního řízení nevyslovila svůj záměr tyto pokyny použít.

422 Je namístě bez dalšího konstatovat, jak právem tvrdila Komise, že důvod opravného prostředku uvedený za tímto účelem Dansk Rørindustri nebyl vznesen před Soudem, představuje tak nový důvod opravného prostředku, a je tedy ve stadiu opravného prostředku nepřipustný.

- 423 Tato navrhovatelka ve své replice v podstatě tvrdí, že se nejedná o nový důvod opravného prostředku, neboť jej lze mlčky vyvodit z důvodů a argumentů uvedených touto společností před Soudem ohledně stanovení pokuty.
- 424 Ze spisu nicméně vyplývá, že ani v žalobě, ani v replice došlých Soudu nevznesla uvedená navrhovatelka důvod týkající se práva být vyslechnuta na podporu jiných důvodů, které vznesla v prvním stupni.
- 425 Krom toho je nutno konstatovat, že opravný prostředek v tomto ohledu neuvádí a ostatně ani neumožňuje označit kritizované body nebo část dotyčného napadeného rozsudku.
- 426 Je přitom namístě připomenout, že podle ustálené judikatury z článků 168a Smlouvy o ES (nyní článek 225 ES), čl. 51 prvního pododstavce Statutu ES Soudního dvora a čl. 112 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) jednacího řádu Soudního dvora vyplývá, že opravný prostředek musí přesně uvést kritizované části rozsudku, jehož zrušení se domáhá, jakož i právní argumenty, které tento návrh specificky podporují, jinak je dotyčný opravný prostředek nebo důvod opravného prostředku nepřipustný (viz zejména výše uvedený rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, bod 497 a uváděná judikatura).
- 427 Pokud jde o důvody opravného prostředku vznesené v tomto ohledu skupinou Henss/Isoplus, KE KELIT, Brugg a LR GmbH, s výjimkou některých aspektů

vztahujících se pouze k těmto navrhovatelkám, které budou projednány níže v rozsahu, v němž jsou kritizovány v projednávaném opravném prostředku, Soud je zamítl v podstatě ze stejných důvodů v bodech 310 až 322 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise, 75 až 89 napadeného rozsudku KE KELIT v. Komise, 82 až 98 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise a 192 až 206 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise.

428 Soud v uvedených napadených rozsudcích nejprve právem připomněl, že podle ustálené judikatury Soudního dvora Komise splní svou povinnost dodržet právo podniků být vyslechnuty, pokud ve svém sdělení výhrad výslovně uvede, že bude zkoumat, zda je třeba uložit dotčným podnikům pokuty, a pokud uvede hlavní skutkové a právní okolnosti, které mohou vést k uložení pokuty, jako je závažnost a délka trvání předpokládaného porušení a skutečnost, že k němu došlo „úmyslně nebo z nedbalosti“. Soud rovněž právem rozhodl, že Komise jim tak poskytuje údaje, které jsou nezbytné pro jejich obranu nejen proti zjištění porušení, ale i proti uložení pokuty (viz v tomto smyslu zejména výše uvedený rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 21).

429 Soud dále konstatoval, že v případě každé uvedené navrhovatelky ze zkoumání sdělení výhrad vyplynulo, že toto sdělení zahrnuje skutkové a právní okolnosti, o něž Komise zamýšlela opřít výpočet výše pokuty dotčeným podnikům, aby dospěl k závěru, že v tomto ohledu bylo právo těchto navrhovatelek být vyslechnuty náležitě dodrženo.

430 Pokud jde o posouzení důkazních materiálů, a sice sdělení výhrad každé navrhovatelce, je přezkum Soudního dvora ve stadiu opravného prostředku omezen pouze na případy zkreslení těchto důkazů (viz zejména výše uvedený rozsudek Mag Instrument v. OHIM, bod 39).

- 431 Argumenty skupiny Henss/Isoplus, KE KELIT, Brugg a LR GmbH však nesměřují k prokázání takového zkreslení, takže tato část dotčených napadených rozsudků nemůže být kritizována.
- 432 Uvedené navrhovatelky tvrdí, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že sdělení výhrad každé dotyčné navrhovatelce zahrnuje dostatečné údaje umožňující dodržení práva být vyslechnut a že z něj vyplývá, že v projednávaném případě dodržování tohoto práva více nevyžadovalo, a Komise tedy nebyla povinna sdělovat uvedeným navrhovatelkám v průběhu správního řízení svůj úmysl použít novou metodu výpočtu pokut.
- 433 Tytéž navrhovatelky v podstatě uplatňují, že v projednávaném případě měl být úmysl použít pokyny zmíněn v průběhu správního řízení, neboť tato pravidla obsahovala zásadní reformu metody výpočtu pokut a mimoto se jednalo o zpětné použití. Za těchto podmínek představovala tato informace údaj nezbytný k obraně těchto navrhovatelek v otázce výpočtu výše pokut.
- 434 Soud v tomto ohledu právem připomněl, že podle ustálené judikatury Soudního dvora by uvedení údajů ohledně úrovně zamýšlených pokut, dokud nebyla podnikům dána možnost uplatnit jejich vyjádření k jim vytýkaným skutečnostem, znamenalo nepřiměřeně předjímat rozhodnutí Komise (viz výše uvedené rozsudky Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 21, a Michelin v. Komise, bod 19).

- 435 Soud rovněž právem dodal, že podle téže judikatury nebyla Komise povinná ve sdělení výhrad uvést možnost případné změny své politiky, pokud jde o úroveň výše pokut, jelikož tato možnost závisí na obecných úvahách soutěžní politiky bez přímé souvislosti s konkrétními okolnostmi dotčených věcí (viz výše uvedený rozsudek *Musique Diffusion française* a další v. Komise, bod 22).
- 436 Pokyny sice patrně obsahují novou metodu výpočtu výše pokut, která zakotvuje významnou reformu v dané oblasti, zejména pokud jde o stanovení, byť relativní a pružné, sazeb základních částek, které stanoví jakožto výchozí body pro výpočet.
- 437 Jak nicméně vyplývá ze zamítnutí důvodů opravného prostředku týkajících se tvrzení protiprávnosti pokynů, jak bylo rozhodnuto v bodech 250 až 253 tohoto rozsudku, zůstává tato nová metoda založena na kogentních kritériích závažnosti a délky trvání porušení upravených v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, neboť spočívá především v upřesnění způsobu, jakým Komise zamýšlí tato kritéria použít pro stanovení výše pokut.
- 438 Je pravdou, že pokyny obsahují v tomto ohledu významná upřesnění a že by bylo žádoucí, aby Komise podnikům taková upřesnění poskytla, pokud to neznamená, že nepřiměřeným způsobem předjímá své rozhodnutí.

439 Právo být vyslechnut však, jak právem rozhodl Soud, pokud jde o výpočet výše pokut, nezahrnuje způsob, jakým Komise zamýšlí použít kogentní kritéria závažnosti a délky trvání porušení pro stanovení výše pokut.

440 Pokud jde o argument týchž navrhovatelek, podle něž měly právo být vyslechnuty ohledně záměru Komise zpětně použít pokyny, je nutno konstatovat, že jak bylo rozhodnuto v bodě 231 tohoto rozsudku, nová metoda výpočtu, kterou tyto pokyny obsahují, byla pro dotčené podniky v době, kdy k dotčným porušením došlo, rozumně předvídatelná. Za těchto podmínek se navrhovatelky nemohou dovolávat práva být vyslechnuty ohledně zpětného použití pokynů. Projednávaný důvod opravného prostředku tedy musí být rovněž zamítnut.

441 Dále je třeba projednat několik specifických argumentů vznesených některými navrhovatelkami na podporu jejich důvodů opravného prostředku vycházejících z porušení práva být vyslechnuty.

442 Skupina Henss/Isoplus Soudu vytýká, že v bodě 312 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise uvedl, že pokud jde o stanovení výše pokut, mají podniky dodatečnou záruku, pokud jde o jejich práva obhajoby, neboť Soud vykonává svůj přezkum v plné jurisdikci a může zejména zrušit nebo snížit pokutu podle článku 17 nařízení č. 17.

- 443 Tato navrhovatelka se domnívá, že má podle uvedeného nařízení právo na přezkoumání věci v plné jurisdikci ve dvou stupních, a sice před Komisí a před Soudem, a nemůže být tedy zbavena jednoho instančního stupně porušením práva být vyslechnuta ohledně výpočtu pokuty. Porušení práv obhajoby, ke kterému došlo ve stadiu správního řízení, nemůže být napraveno v řízení před Soudem.
- 444 Projednávaný důvod opravného prostředku je neopodstatněný.
- 445 Jak podotkla Komise, Soud v bodě 312 napadeného rozsudku HFB a další v. Komise pouze a právem rozhodl, že jeho přezkum v plné jurisdikci v oblasti pokut představuje dodatečnou záruku. Nerozhodl ani nenaznačil, jak tvrdí skupina Henss/Isoplus, že se jedná o nahrazení instančního stupně, který představuje správní řízení před Komisí, jež Soudu umožňuje napravovat jakékoli porušení práv obhajoby, k němuž došlo ve stadiu takového řízení.
- 446 Táž navrhovatelka mimoto tvrdí, že Soud se dopustil nesprávného právního posouzení, když zamítl její žalobní důvod vycházející z porušení práva být vyslechnuta, neboť v její neprospěch byla zejména konstatována přítěžující okolnost upravená v bodě 2 druhé odrážce pokynů – a sice odmítnutí spolupráce nebo snahy zabraňovat Komisi v provádění šetření – aniž by byla informována o záměru Komise takto postupovat, a aniž by tedy byla v tomto ohledu vyslechnuta.

- 447 V tomto ohledu postačí konstatovat, že tento argument nelze přijmout, neboť ze spisu vyplývá, že tato okolnost zjevně nemohla být předmětem sdělení výhrad, jelikož vyšla najevo v této fázi správního řízení, a sice v odpovědi na uvedené sdělení předložené skupinou Henss/Isoplus, a nadále pokračovala.
- 448 Brugg Soudu vytýká, že v bodě 97 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise zamítl její argument, podle něž z jednání Komise při slyšení tato navrhovatelka nabyla dojem, že pokuta bude stanovena na základě jejího relevantního obratu. Jak Soud konstatoval v témže bodě, Komise při slyšení výslovně požádala Brugg, aby uvedený obrat potvrdila. Komise nikdy neuvedla, že své rozhodnutí opře o pokyny.
- 449 V tomto ohledu postačí konstatovat, že uvedená navrhovatelka projednávaným důvodem opravného prostředku zamýšlí zpochybnit prostým tvrzením posouzení skutkového stavu Soudem, které s výhradou zkreslení důkazních materiálů nepředstavuje právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora.
- 450 Protože se však táž navrhovatelka nedovolává žádného argumentu, který by prokazoval jakékoli zkreslení dotyčných důkazních materiálů, jak jsou zkoumány v bodech 94 až 97 napadeného rozsudku Brugg Rohrsysteme v. Komise, musí být projednávaný důvod opravného prostředku zamítnut.

2. K důvodům opravného prostředku vycházejícím z porušení povinnosti uvést odůvodnění ohledně výpočtu pokut

451 KE KELIT (pátý důvod opravného prostředku), LR A/S (druhý důvod opravného prostředku) a LR GmbH (třetí důvod opravného prostředku) svými příslušnými důvody opravného prostředku Soudu vytýkají, že v bodech 205 napadeného rozsudku KE KELIT v. Komise, respektive 390 napadeného rozsudku LR AF 1998 v. Komise a 374 napadeného rozsudku Lögstör Rör v. Komise rozhodl, že Komise ve sporném rozhodnutí nebyla povinna vysvětlit, zda a z jakých důvodů použila v projednávaném případě pokyny.

452 KE KELIT a LR GmbH uplatňují, že s přihlédnutím k významu změn, které pokyny zavádějí ohledně metody výpočtu výše pokut, měly být důvody této změny a zpětného použití pokynů v projednávaném případě specificky vysvětleny ve sporném rozhodnutí. LR A/S tvrdí, že toto rozhodnutí mělo být odůvodněno ohledně zpětného použití pokynů a sdělení o spolupráci.

453 Úvodem je třeba v tomto ohledu připomenout, že podle judikatury Soudního dvora představuje otázka dosahu povinnosti uvést odůvodnění právní otázku, která podléhá přezkumu Soudního dvora v rámci opravného prostředku, neboť přezkum legality rozhodnutí, který je v tomto rámci vykonáván, musí nutně vzít v úvahu skutečnosti, o které se Soud opřel, aby dospěl k závěru, že odůvodnění je, nebo není dostatečné (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 20. listopadu 1997, Komise v. V, C-188/96 P, Recueil, s. I-6561, bod 24).

454 Pokud jde o důvod opravného prostředku uvedených navrhovatelek, podle nějž mělo být sporné rozhodnutí odůvodněno, pokud jde o zpětné použití pokynů, je namíste připomenout, že v bodě 231 tohoto rozsudku bylo rozhodnuto, že nová metoda výpočtu, kterou pokyny obsahují, byla pro dotčené podniky v době, kdy došlo k dotyčným porušením, rozumně předvídatelná. Za těchto podmínek nevyžadovalo zpětné použití pokynů specifické odůvodnění. Projednávaný důvod opravného prostředku tedy musí být rovněž zamítnut.

455 Pokud jde o důvod opravného prostředku vznesený LR A/S a vycházející z porušení povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o zpětné použití sdělení o spolupráci, musí být tento důvod rovněž zamítnut.

456 Ze stejných důvodů, které jsou uvedeny v bodech 227 až 231 tohoto rozsudku, bylo sdělení o spolupráci i za předpokladu, že by mělo přitěžující účinek na úroveň uložených pokut, pro podniky, jako je uvedená navrhovatelka, v době, kdy k dotyčným porušením došlo, rozumně předvídatelné, takže použitím tohoto sdělení na porušení, k nimž došlo před jeho přijetím, nebyla porušena zásada zákazu zpětné účinnosti.

457 Sporné rozhodnutí tedy nemuselo být odůvodněno, pokud jde o zpětné použití sdělení o spolupráci.

- 458 Ve třech napadených rozsudcích KE KELIT v. Komise, LR AF 1998 v. Komise a Lögstör Rör v. Komise Soud tvrdí, že Komisi nemůže být vytýkáno, že neozřejmila právní rámec, který se použije na projednávaný případ, zejména použití pokynů.
- 459 Z napadených rozsudků a zejména z bodu 209 rozsudku LR AF 1998 v. Komise rovněž vyplývá, že Komise v žádném okamžiku správního řízení neuvedla, že zamýšlí použít pokyny.
- 460 Z četby sporného rozhodnutí plyne, že toto rozhodnutí neobsahuje žádnou výslovnou zmínku o pokynech.
- 461 Je namístě připomenout, že tyto pokyny představují obecně závazná pravidla chování, které je Komise v zásadě povinna použít. Z toho plyne, že legalita rozhodnutí, které uplatňuje pokyny, jako je sporné rozhodnutí, může být posuzována s ohledem na tyto pokyny, jak bylo rozhodnuto v bodě 211 tohoto rozsudku.
- 462 Podle ustálené judikatury je cílem povinnosti odůvodnit individuální rozhodnutí umožnit Soudnímu dvoru výkon jeho přezkumu legality rozhodnutí a poskytnout

dotyčné osobě dostatek údajů, aby věděla, zda je rozhodnutí opodstatněné, nebo zda je případně postiženo vadou, která umožňuje zpochybnit jeho platnost (viz zejména rozsudek ze dne 2. října 2003, *Corus UK v. Komise*, C-199/99 P, Recueil, s. I-11177, bod 145).

463 Odůvodnění tedy musí být dotyčné osobě v zásadě sděleno současně s rozhodnutím, jímž je zkrácena na svých právech. Chybějící odůvodnění nemůže být zhojeno skutečností, že se dotyčná osoba dozví důvody rozhodnutí v průběhu řízení před Soudním dvorem (rozsudek ze dne 26. listopadu 1981, *Michel v. Parlament*, 195/80, Recueil, s. 2861, bod 22).

464 Z toho plyne, že je třeba ověřit, zda v okamžiku přijetí sporného rozhodnutí věděly podniky dostatečně jistě, že výpočet výše pokut byl v tomto ohledu proveden na základě nové metody výpočtu upravené pokyny, aby případně mohly zpochybnit legalitu tohoto rozhodnutí s ohledem na uvedené pokyny.

465 Soud v napadených rozsudcích právem rozhodl, že požadavek odůvodnění závisí zejména na kontextu a veškerých pravidlech, které danou oblast upravují. Z toho dovodil, že Komise nebyla povinna ozřejmit, zda a z jakých důvodů v projednávaném případě použila pokyny, neboť v jejich úvodu je uvedeno, že „nová metoda stanovování výše pokuty se bude řídit následujícími pravidly“. Komise se tak zavázala k použití uvedených pokynů při stanovování výše pokut za porušení pravidel hospodářské soutěže.

466 Je však nutno konstatovat, že úvodní pasáž pokynů uvedená v předchozím bodě neprokazuje jasně a jednoznačně, že slouží k určení jejich časové působnosti, takže zahrnuje porušení, jako jsou porušení v projednávaném případě, ke kterým došlo před přijetím těchto pokynů.

467 Soud v bodě 375 napadeného rozsudku *Lögstör Rör v. Komise* alespoň uvedl, že v odůvodnění sporného rozhodnutí týkajícím se použití čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, zejména v jeho 163. až 168. bodě odůvodnění, Komise v každém případě výslovně zopakovala obdobné úvahy ohledně výpočtu výše pokuty, které byly obsaženy v bodech odůvodnění pokynů.

468 Přezkoumání veškerých důvodů sporného rozhodnutí týkajících se výpočtu výše pokuty, a sice jeho bodů 168 až 183, potvrzuje, že uvedené rozhodnutí muselo být dotčenými podniky důvodně chápáno tak, že zahrnuje použití pokynů a nové metody výpočtu upravené těmito pokyny, pokud jde o tyto podniky.

469 Za těchto podmínek mohl Soud dospět k závěru, že sporné rozhodnutí bylo dostatečně odůvodněno.

- 470 Důvody opravného prostředku vznesené KE KELIT, LR A/S a LR GmbH vycházející z porušení povinnosti uvést odůvodnění ohledně výpočtu pokut tedy musejí být zamítnuty.

VII – K nákladům řízení

- 471 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu, který se na základě článku 118 tohoto řádu použije na řízení o opravném prostředku, bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud druhý účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise ve svém návrhu požadovala, aby Dansk Rørindustri, skupině Henss/Isoplus, KE KELIT, LR A/S, Brugg, LR GmbH, jakož i ABB byla uložena náhrada nákladů řízení, a navrhovatelky byly ve sporu neúspěšné, je namístě jim uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Věci C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P se spojují pro účely rozsudku.**
- 2) **Opravné prostředky se zamítají.**

- 3) Dansk Rørindustri A/S, Isoplus Fernwärmetechnik Vertriebsgesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik Gesellschaft mbH, Isoplus Fernwärmetechnik GmbH, KE KELIT Kunststoffwerk GmbH, LR af 1998 A/S, Brugg Rohrsysteme GmbH, LR af 1998 (Deutschland) GmbH a ABB Asea Brown Boveri Ltd se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.